

STAROSTWO POWIATOWE W RYKACH

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU RYCKIEGO na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

Ryki, sierpień 2010 r.

Autor opracowania: Tomasz Furtak

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	5
1.1. Podstawy formalno-prawne	5
1.2. Zakres merytoryczny i cel prognozy.....	6
1.3. Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy	8
2. Charakterystyka projektu „Programu ochrony środowiska dla powiatu ryckiego na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017”	10
2.1. Ogólna charakterystyka projektowanego dokumentu	10
2.2. Obszar opracowania.....	10
2.3. Struktura priorytetów i celów Programu.....	11
2.4. Dokumenty regionalne związane z realizacją polityki ekologicznej i ich powiązanie z POŚ dla powiatu ryckiego	12
2.5. Wstępna identyfikacja działań w ramach POŚ, które potencjalnie mogą negatywnie oddziaływać na środowisko	14
3. Istniejący stan środowiska oraz potencjalne jego zmiany istotne z punktu widzenia Programu ze szczególnym uwzględnieniem obszarów podlegających ochronie.....	20
3.1. Wody.....	20
3.1.1. Wody powierzchniowe.....	20
3.1.2. Wody podziemne.....	22
3.2. Powietrze atmosferyczne	23
3.3. Powierzchnia ziemi i gleby	25
3.3.1. Powierzchnia ziemi	25
3.3.2. Gleby.....	26
3.4. Hałas	27
3.5. Potencjalne zmiany środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu	27
3. 6. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu.....	28
4. Problemy ochrony środowiska dotyczące obszarów podlegających ochronie prawnej oraz terenu powiatu.....	31
5. Projekt POŚ dla powiatu ryckiego w świetle prognoz oddziaływania na środowisko sporządzonych dla projektów regionalnych dokumentów strategicznych.....	36
6. Przewidywane oddziaływania realizacji projektu Programu na środowisko i obszary chronione	39
6.1. Identyfikacja potencjalnych oddziaływań	39
6.2. Charakter potencjalnych oddziaływań	46
6.2.1. Potencjalne oddziaływania pozytywne	46
6.2.2. Potencjalne oddziaływania negatywne	47
6.3. Oddziaływania transgraniczne	63
6.4. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, w tym na obszar	

Natura 2000	63
7. Monitoring Programu	63
8. Wnioski i rekomendacje.....	64
9. Streszczenie	66
10. Spis wykorzystanych materiałów	73

1. WPROWADZENIE

1.1. Podstawy formalno-prawne

Prognoza została sporządzona do projektu aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla powiatu ryckiego na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017”. Poprzedni dokument o tej nazwie został opracowany w 2004 roku i obejmował lata 2004-2007 z perspektywą na lata 2010-2015. Podstawę formalno-prawną sporządzenia prognozy stanowią:

- ustawa z dnia 3 października 2008 r. o *udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz.U. Nr 199, poz. 1227 z 2008 r. z późn. zm.),

a na szczeblu międzynarodowym:

- dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko,
- dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska,
- dyrektywa 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniająca w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (obowiązuje od 25 czerwca 2003 r.).

Obowiązek sporządzenia prognozy wynika bezpośrednio z art. 46.1. ustawy z dnia 3 października 2008 r. (dalej ustawa o OOS). Zakres zawartości prognozy określa art. 51 ust. 2 cytowanej ustawy.

Zgodnie z zapisami ustawowymi rolą prognozy jest sprawdzenie czy i w jaki sposób w projekcie „Programu ochrony środowiska dla powiatu ryckiego na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017”, uwzględniono aspekty ochrony środowiska oraz ideę zrównoważonego rozwoju. Ma ona również wykazać czy przyjęte rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko chronią przed powstawaniem konfliktów i zagrożeń oraz w jakim stopniu warunki realizacji celów i działań „Programu ...” mogą oddziaływać na środowisko.

Tok postępowania formalno-prawnego składa się z następujących elementów (ustawa z dnia 3 października 2008 r. o OOS):

- zgodnie z art. 53 organ opracowujący projekt „Programu ...”, uzgadnia z właściwymi organami, o których mowa w art. 57 i 58 (Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska i Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie) zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko;
- zgodnie z art. 54.2. organ opracowujący projekt „Programu ...” zapewni możliwość udziału społeczeństwa, zgodnie z przepisami działu III rozdział 1 i 3, w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko;

- zgodnie z art. 54.1. organ opracowujący projekt „Programu ...”, poddaje projekt, wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, opiniowaniu przez właściwe organy, o których mowa w art. 57 i 58 (Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska i Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie);
- zgodnie z art. 55. 1. organ opracowujący projekt „Programu ...” bierze pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, opinie organów, o których mowa w art. 57 i 58 (Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska i Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie), oraz rozpatruje uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.

Do przyjętego „Programu ...” załącza się pisemne podsumowanie zawierające uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych, a także informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione (art. 55.3.):

- 1) ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko;
- 2) opinie właściwych organów, o których mowa w art. 57 i 58 (Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska i Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie);
- 3) zgłoszone uwagi i wnioski;
- 4) wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone;
- 5) propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień „Programu ...”.

Zgodnie z art.55.4. organ opracowujący projekt „Programu ...” przekazuje przyjęty dokument „Programu ...” wraz z podsumowaniem, zawierającym uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych, właściwym organom, o których mowa w art. 57 i 58 (Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska i Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie).

1.2. Zakres merytoryczny i cel prognozy

Prognoza uwzględnia ustalenia art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. z późn. zm. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Zgodnie z tym artykułem dokument prognozy powinien:

- 1) zawierać
 - a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
 - b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
 - c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
 - d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
 - e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;
- 2) określać, analizować i oceniać:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, w szczególności dotycząc obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na środowisko, a w szczególności na:
 - różnorodność biologiczną,
 - ludzi,
 - zwierzęta,
 - rośliny,
 - wodę,
 - powietrze,
 - powierzchnię ziemi,
 - krajobraz,
 - klimat,
 - zasoby naturalne,
 - zabytki,
 - dobra materialne
 - z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

3) przedstawiać:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Zgodnie z pismem Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Lublinie (pismo z dnia 2 czerwca 2010 r.; znak: RDOŚ-06-WST V-0713/2-1/10/kw) prognoza powinna

zawierać, określać, analizować, oceniać oraz przedstawić zagadnienia zgodnie z art. 51 ust.2 z uwzględnieniem wymogów określonych w art. 52. ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. Nr 199, poz.1227 z późn. zm.). W prognozie oddziaływania na środowisko należy uwzględnić również informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych już przyjętych dokumentów powiązanych z ocenianymi projektami.

Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie w piśmie z dnia 19 maja 2010 r.; znak: DNS-NZ.700/99/2010 wnioskuje o sporządzenie prognozy dla projektów dokumentów w zakresie określonym w art. 51 ust. 2 w/w ustawy o stopniu szczegółowości odpowiednio do specyfiki projektowanych zmian.

1.3. Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy

Najistotniejszą kwestią do rozstrzygnięcia w analizach prowadzonych w prognozie oddziaływania na środowisko jest identyfikacja i ocena znaczących oddziaływań. Dyrektywa 2001/42/WE w załączniku II zawiera kryteria określające znaczenie potencjalnych oddziaływań. Są one podzielone na dwie grupy:

I) Charakterystyka planów i programów, z uwzględnieniem w szczególności:

- stopnia, w jakim plan lub program ustala ramy dla projektów i innych działań, albo w zakresie warunków dotyczących lokalizacji, rodzaju, wielkości i funkcjonowania albo przez alokację zasobów,
- stopnia, w jakim plan lub program wpływa na inne plany i programy, w tym plany i programy w hierarchii,
- przydatności planu lub programu dla uwzględnienia aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju,
- problemów dotyczących środowiska mających związek z planem lub programem,
- przydatności planu lub programu dla wdrażania prawodawstwa wspólnotowego dotyczącego środowiska (np. plany i programy związane z zarządzaniem odpadami lub ochroną wód).

II) Charakterystyka oddziaływań oraz obszaru potencjalnie zagrożonego, z uwzględnieniem w szczególności:

- prawdopodobieństwa, czasu trwania, częstotliwości i odwracalności oddziaływań - skumulowanego charakteru oddziaływań,
- transgranicznego charakteru oddziaływań,
- zagrożenia dla zdrowia ludzkiego lub dla środowiska (np. w wyniku awarii),
- rozmiarów i przestrzennego zasięgu oddziaływań (obszar geograficzny i wielkość populacji prawdopodobnie zagrożonej),
- wartości i wrażliwości obszaru potencjalnie zagrożonego, z tytułu:
 - szczególnych właściwości naturalnych lub dziedzictwa kulturowego,
 - przekroczonych standardów jakości środowiska lub wartości dopuszczalnych,

- intensywnego użytkowania gruntów,
- wpływ na obszary lub krajobrazy posiadające uznany krajowy, wspólnotowy lub międzynarodowy status ochronny.

Wyliczone wyżej kryteria zostały wykorzystane w niniejszej prognozie do identyfikacji a następnie scharakteryzowania oddziaływań określanych mianem znaczących. Wstępna analiza porównawcza pozwoliła na wyłonienie zapisów, które potencjalnie mogą w istotny sposób oddziaływać na aspekty społeczno-gospodarcze oraz przyrodnicze. Następnie zidentyfikowane zagadnienia zostały szczegółowej scharakteryzowane pod kątem oddziaływania na poszczególne elementy środowiska oraz pod względem możliwości zastosowania środków minimalizujących ich spodziewany negatywny wpływ.

W opracowaniu wykorzystano szereg aktualnych dokumentów programowych oraz dotychczas opracowane prognozy oddziaływania na środowisko:

- „Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020” z 2005 r. wraz z aktualizacją z 2009 roku;
- „Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Lubelskiego” z 2006 r.;
- „Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Rozwoju i Rewitalizacji Miast Województwa Lubelskiego” z 2006 roku;
- „Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2007-2011” z 2008 r.;
- „Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Rozwoju Alternatywnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego” z 2008 r.;
- „Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami dla gminy Ryki na lata 2010-2013 z perspektywą do 2017 r.”;
- „Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami dla miasta Dęblin lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017 ”;

Należy podkreślić, że przy określaniu potencjalnego oddziaływania projektu ustaleń *Programu* na środowisko kierowano się zasadą ostrożności (przezorności). Zastosowanie takiego podejścia skutkuje tym, iż niektóre potencjalne oddziaływania mogą być nieco wyolbrzymione. Wynika to z niepewności co do skali oraz rodzaju zadań, które będą realizowane na podstawie przyjętego dokumentu, a w konsekwencji ich wpływu na środowisko. Ponadto założono, iż wstępna wersja prognozy poddana zostanie konsultacjom społecznym, a następnie, w miarę potrzeb, będzie zweryfikowana (poprawiona i uzupełniona).

2. CHARAKTERYSTYKA PROJEKTU „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU RYCKIEGO NA LATA 2010-2013 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2017”

2.1. Ogólna charakterystyka projektowanego dokumentu

Program ochrony środowiska jest dokumentem, który będzie służył starostwu jako narzędzie realizacji polityki ekologicznej Państwa na terenie powiatu. Dokument przyjmuje się na 4 lata (2010-2013 r.), z tym że przewidziane w nim działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata (2014-2017r.).

Zawartość projektu POŚ oparta została głównie o uregulowania zawarte w następujących dokumentach:

I) Zapisach ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz.15, z późn. zm), gdzie w art.14 ust.1 określono wymagania odnośnie zawartości programu ochrony środowiska. Zgodnie z treścią ustawy program ochrony środowiska winien opierać się na aktualnych uwarunkowaniach środowiskowych (walorach i aktualnym stanie środowiska) oraz zawierać:

- 1) cele ekologiczne;
- 2) priorytety ekologiczne;
- 2a) poziomy celów długoterminowych;
- 3) rodzaj i harmonogram działań proekologicznych;
- 4) środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

II) Dokumentie strategicznym „Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”.

III) „Programie ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015”.

W strukturze Programu ochrony środowiska można wyróżnić następujące generalne części:

- I. Charakterystyka przyrodnicza oraz społeczno – gospodarcza terenu powiatu,
- II. Diagnoza stanu środowiska oraz opis dotychczasowych działań związanych z ochroną środowiska,
- III. Cele i priorytety oraz poziomy celów długoterminowych,
- IV. Rodzaj i harmonogram oraz monitoring planowanych działań proekologicznych,
- V. Mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe oraz monitoring wdrażania *Programu* na terenie powiatu.

2.2. Obszar opracowania

Powiat rycki leży w północno-zachodniej części województwa lubelskiego. Sąsiaduje od północy z powiatem łukowskim, od wschodu z powiatem lubartowskim i od południa z powiatem puławskim. Od strony zachodniej powiat graniczy z województwem mazowieckim. W skład powiatu ryckiego wchodzi 6 gmin: Kłoczew, Nowodwór, Stężycza i Ułęż oraz miasto i gmina Ryki i miasto Dęblin. Obszar

powiatu obejmuje 614,7 km² (19 miejsce w województwie), na którym zamieszkuje 58 342 mieszkańców (16 miejsce w województwie)(2009 r.). Siedzibą powiatu jest miasto Ryki, które jest oddalone o 65 km od Lublina i 100 kilometrów od Warszawy. Od wschodniej granicy państwa powiat oddalony jest od 200 do 250 km. Najważniejszymi ośrodkami w powiecie są: miasto Dęblin (ok.18 tys. mieszkańców) i miasto Ryki (prawie 10 tys. mieszkańców), w których zamieszkuje 47 % ogółu mieszkańców. W okresie ostatnich czterech lat nastąpił znaczny spadek liczby ludności w powiecie – 1743 osób (2,9%), z czego najwięcej w Dęblinie o 935 osób (5,0%). Ryki pełnią funkcję ośrodka ponadlokalnego, zaś Dęblin ze względu na uwarunkowania gospodarcze i komunikacyjne oraz silne związki z infrastrukturą obronną państwa ma rangę ośrodka wyspecjalizowanego. W skali województwa miasta te posiadają istotny potencjał rozwojowy.

Podstawą gospodarki powiatu ryckiego jest rolnictwo, ogrodnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze. Przez powiat rycki biegną dwie główne drogi kolejowe: Lublin- Dęblin- Warszawa - tzw. trasa nadwiślańska ze stacją rozrządową w Dęblinie w kierunku Dęblin-Łuków, obie z przystankami na obszarach wiejskich, umożliwiającymi korzystanie z transportu kolejowego oraz trzy drogi: krajowa nr 17 łącząca Gdańsk z Warszawą, Lublinem i Zamościem, a dalej biegnąca do Lwowa, droga krajowa nr 48 Tomaszów Mazowiecki - Warka - Dęblin-Kock oraz droga nr 801 (dotychczasowa krajowa, a od stycznia 2000 r. jako wojewódzka) łącząca Warszawę z Puławami przez Dęblin i Stężycę, (tzw. trasa „Nadwiślańska”), a dalej biegnąca do Lublina przez Kurów lub Kazimierz Dolny i Natęczów. W granicach administracyjnych powiatu posiadają łączną długość 63,181 km, z tego droga nr 17 - 15,044 km, nr 48 - 30,000 km, a 801 - 18,177 km.

2.3. Struktura priorytetów i celów Programu

Sformułowane cele średniookresowe do 2017 roku oraz kierunki działań na lata 2010-2013 w Programie ochrony środowiska wynikają z uwarunkowań zewnętrznych przedstawionych na szczeblu państwowym (m.in. „Polityka ekologiczna Państwa”) i wojewódzkim (m.in. Program ochrony środowiska dla woj. lubelskiego”), ale także z działań wewnętrznych wynikających z zmierzeń rozwojowych (m.in. „Strategia Rozwoju Lokalnego Powiatu Ryckiego na lata 2009-2015”) i przestrzennych.

W projekcie POŚ wyróżniono cztery obszary priorytetowe oraz cele prowadzące do ich realizacji:

1. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody

1.1. Ochrona przyrody i krajobrazu:

cel: zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej powiatu

1.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów:

cel: zwiększenie lesistości powiatu (28,1% w 2020 r.)i rozwijanie zrównoważonej gospodarki leśnej,

1.3. Ochrona gleb:

cel: przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych przez czynniki antropogeniczne oraz zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych

1.4. Ochrona zasobów kopalin:

cel: optymalizacja wykorzystania zasobów kopalin oraz ograniczenie presji wywieranej na środowisko w trakcie ich eksploatacji

2. Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

2.1. Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa:

cel: osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód powierzchniowych i podziemnych

2.2. Jakość powietrza atmosferycznego:

cel: utrzymanie norm czystości powietrza atmosferycznego oraz ograniczenie tzw. „niskiej emisji”.

2.3. Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych oraz poważne awarie:

cel: zmniejszenie narażenia mieszkańców powiatu na ponadnormatywny hałas i kontrola oddziaływania pól elektromagnetycznych

Ograniczenie skutków wystąpienia poważnych awarii

3. Zarządzanie środowiskiem:

cel: doskonalenie systemu zarządzania środowiskiem

4. Edukacja ekologiczna społeczeństwa:

cel: kształtowanie postaw proekologicznych mieszkańców powiatu ryckiego

2.4. Dokumenty regionalne związane z realizacją polityki ekologicznej i ich powiązania z POŚ dla powiatu ryckiego

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006–2020 (aktualizacja w 2009) stanowi podstawę zarządzania strategicznego w perspektywie kilkunastu lat. Jest to dokument, dzięki któremu władze regionalne mogą racjonalnie i efektywnie prowadzić działania zmierzające do zrównoważonego i długotrwałego rozwoju regionu. Na podstawie Strategii zostały lub będą opracowane i wdrożone programy wojewódzkie współfinansowane ze środków krajowych i funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w latach 2007-2013 oraz 2014-2018.

Strategia rozwoju województwa lubelskiego ma w założeniu charakter długookresowy i sięga swoimi zadaniami do roku 2020. Uchwalony dokument stanowi podstawę do opracowania Regionalnego Programu Operacyjnego (RPO) na lata 2007-2013. W kwietniu 2009 roku zakończono prace związane z aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020, przyjętej w 2005 roku.

Celem nadrzędnym Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020 jest:

„Osiąganie trwałego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Lubelszczyzny poprzez zwiększenie konkurencyjności województwa oraz optymalne wykorzystanie jego wewnętrznych potencjałów rozwojowych”.

Najistotniejsze zadania z zakresu realizacji polityki ekologicznej zawiera Cel operacyjny 3.2 „Zachowanie i wzmacnianie różnorodności przyrodniczej, krajobrazowej i kulturowej Lubelszczyzny”:

- prowadzenie zintegrowanej i efektywnej gospodarki wodnej w zlewniach rzek oraz poprawa bilansu wodnego przez rozwój retencji (w tym: rozbudowa i modernizacja infrastruktury zaopatrzenia w wodę, optymalizacja wykorzystania zasobów wodnych, melioracja, infrastruktura ochrony przeciwpowodziowej),
- poprawa jakości wód (w tym: poprzez budowę i modernizację oczyszczalni i systemów kanalizacyjnych, wsparcie powstawania przydomowych oczyszczalni ścieków, ochrona przed zanieczyszczeniami zbiorników i cieków wodnych),
- rozwój i unowocześnienie zintegrowanej gospodarki odpadami (w tym: wsparcie systemów segregacji, recyklingu i utylizacji odpadów, zaostrezenie kontroli składowania i zagospodarowania odpadów, likwidacja azbestu i zabezpieczenie odpadów niebezpiecznych),
- ochrona powietrza (w tym: wspieranie działań służących obniżaniu emisji zanieczyszczeń, zmniejszenie oddziaływania zanieczyszczeń komunikacyjnych, rozwój systemu monitoringu stanu powietrza),
- wdrażanie zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki i zarządzania gruntami (w tym: rekultywacja gleb zdegradowanych, przeciwdziałanie procesom erozyjnym gleb, zalesianie, wspieranie rolnictwa ekologicznego i rolno-środowiskowego, zwiększenie udziału terenów zielonych na obszarach osadniczych i turystycznych),
- ochrona i utrzymanie różnorodności biologicznej regionu oraz wzmocnienie systemu obszarów chronionych (w tym: wdrożenie europejskich systemów i programów ochrony przyrody, rewitalizacja i ochrona terenów o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, ochrona dolin rzecznych),
- prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej (w tym: kształtowanie lasu ekologicznego, wielofunkcyjnego, zapewniającego korzystne oddziaływanie lasu na środowisko, zalesianie, zmiana struktury gatunkowej lasów, udostępnienie terenów leśnych dla celów turystyki ekologicznej, ochrona i kształtowanie granic rolno-leśnych),
- ochrona kulturowa regionu, wzbogacenie różnorodności krajobrazowej i kulturowej (w tym: rewaloryzacja wartościowych obiektów, układów urbanistycznych i przestrzeni publicznych, tworzenie parków kulturowych, turystycznych szlaków kultury regionalnej, poprawa bazy lokalowej i funkcjonowania placówek kultury).

W dniu 27 października 2008 roku Sejmik Województwa Lubelskiego uchwalił **"Program ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015"** (Uchwała Nr XXV/435/08). Celem strategicznym polityki ekologicznej województwa lubelskiego jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego województwa (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) oraz harmonizacja rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną walorów środowiskowych. Cel ten będzie jest realizowany poprzez następujące cele realizacyjne:

1. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody,
2. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii,
3. Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
4. Doskonalenie systemu zarządzania ochroną środowiska.

Podobnie jak POŚ dla woj. lubelskiego (2008) projekt POŚ dla powiatu ryckiego odzwierciedla cele i strukturę wojewódzkiego programu ochrony środowiska.

2.5. Wstępna identyfikacja działań w ramach POŚ, które potencjalnie mogą negatywnie oddziaływać na środowisko

Na podstawie diagnozy stanu środowiska w powiecie ryckim oraz dotychczas zrealizowanych przedsięwzięć w sferze ekologicznej wynika, że priorytetowe działania inwestycyjne i pozainwestycyjne, w najbliższych latach będą skoncentrowane na:

- wyposażeniu terenów zurbanizowanych powiatu w system kanalizacji sanitarnej oraz zapewnieniu oczyszczania wytwarzanych ścieków komunalnych i zagospodarowania osadów ściekowych,
- wprowadzeniu nowoczesnego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi i gospodarczymi,
- wzbogacaniu i wzmacnianiu systemu ekologicznego powiatu i jego powiązań z obszarami sąsiednimi (w szczególności chodzi o łączność z korytarzami ekologicznym dolin: Wisły i Wieprza),
- oszczędnym korzystaniu z zasobów środowiska (energia, woda, gleby, kopaliny, itd.), w tym racjonalnym gospodarowaniu przestrzenią geograficzną,
- ograniczeniu narażenia mieszkańców powiatu na hałas komunikacyjny,
- podnoszeniu poziomu wiedzy ogólnej i specjalistycznej mieszkańców powiatu oraz wzmacnianiu świadomości ekologicznej społeczności lokalnej.

W tabeli 1 przedstawiono planowane projekty i działania inwestycyjne oraz podjęto próbę wstępnej identyfikacji kierunku ich wpływu na środowisko (kolorem zielonym zaznaczono działania o oddziaływaniach pozytywnych, kolorem czerwonym wskazano działania, które mogą skutkować oddziaływaniami negatywnymi; kolor pomarańczowy oznacza, że identyfikacja charakteru potencjalnych oddziaływań nie jest jednoznaczna lub niemożliwa do określenia).

Tab.1. Wstępna identyfikacja potencjalnego oddziaływania na środowisko planowanych działań w ramach Programu ochrony środowiska dla powiatu ryckiego

L.p	Planowane działanie	Wstępna identyfikacja potencjalnego oddziaływania na środowisko (komentarz)
Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody		
Ochrona przyrody i krajobrazu		
1.1.	Utworzenie nowych obszarów chronionych zgodnie z projektami (Adamowski Obszar Chronionego Krajobrazu)	Zdecydowane oddziaływania pozytywne – zwiększeni powierzchni obszarów prawnie chronionych

1.2.	Leczenie i pielęgnacja pomników przyrody	Zdecydowane oddziaływania pozytywne – konserwacja cennych obiektów przyrody ożywionej
1.3.	Tworzenie nowych pomników przyrody na mocy uchwał rad gmin	Zdecydowane oddziaływania pozytywne – ochrona prawna cennych obiektów przyrody ożywionej
1.4.	Sporządzenie aktualizacji inwentaryzacji przyrodniczej gmin	Pośrednie oddziaływania pozytywne – wzrost informacji na temat zasobów przyrodniczych gmin
1.5.	Wykonywanie opracowań ekofizjograficznych (do nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego)	Pośrednie oddziaływania pozytywne – uwzględnianie wymogów ochrony przyrody w planowaniu przestrzennym
1.6.	Utrzymanie drożności ekologicznej w obrębie lokalnego systemu ekologicznego oraz jego powiązań z ponadlokalną siecią ekologiczną	Zdecydowane oddziaływania pozytywne – ochrona prawna i nieformalna obiektów przyrody ożywionej
1.7.	Uwzględnianie zapisów „Planu zagospodarowania przestrzennego woj. lubelskiego” w zakresie ochrony terenów otwartych, tożsamości krajobrazu, kształtowania zabudowy – w studiach kierunków i uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gmin i m.p.z.p	Pośrednie oddziaływania pozytywne – uwzględnianie wymogów ochrony przyrody w planowaniu przestrzennym
1.8.	Promocja wśród rolników korzyści z zachowania drobno przestrzennych form krajobrazowych – miedz, zadrzewień śródpolnych, oczek wodnych, torfowisk itp.	Pośrednie oddziaływania pozytywne – wzrost ochrony tych obiektów
1.9	Rewitalizacja centrum miasta Dęblin (przebudowa ulic, placów, zieleni i małej architektury w centrum miasta, wymiana sieci wodociągowej z rur azbestocementowych)	Zdecydowane oddziaływania pozytywne – ochrona i poprawa stanu zieleni i obiektów dziedzictwa kulturowego
Zieleń miejska i wiejska		
1.10.	Urządzenie terenów zieleni, w tym skwerów, parków dzielnicowych, przebudowa pasów zieleni, ogrodów botanicznych (łącznie z opracowaniem projektów), rewaloryzacja zieleni w zabytkowych parkach oraz bieżące utrzymanie zieleni	Zdecydowane oddziaływania pozytywne – ochrona i poprawa stanu zieleni
1.11.	Leczenie (w tym zwalczanie szrotówka kasztanowcowiaczka), pielęgnacja drzewostanów oraz nasadzenia drzew i krzewów (np. parki, cmentarze, parki miejskie)	Zdecydowane oddziaływania pozytywne – ochrona i poprawa stanu zieleni
1.12.	Budowa i rozbudowa szlaków pieszych (chodników) i ścieżek rowerowych, tras wycieczkowych, szlaków turystycznych	Oddziaływania pozytywne o charakterze społecznym. Nie przewiduje się ich realizacji na obszarze Natura 2000.
1.13.	Pielęgnacja zieleni miejskiej i parków wiejskich	Zdecydowane oddziaływania pozytywne – ochrona i poprawa stanu zieleni miejskiej i wiejskiej
1.14.	Renowacja zespołu zabytkowo-parkowego przy ul. Warszawskiej w Rykach	Zdecydowane oddziaływania pozytywne – ochrona i poprawa stanu zieleni i obiektów dziedzictwa kulturowego
1.15.	Rewitalizacja zespołu pałacowo - parkowego w Dęblinie	Zdecydowane oddziaływania pozytywne – ochrona i poprawa stanu zieleni i obiektów dziedzictwa kulturowego
1.16.	Zagospodarowanie terenu wokół stawu Buksa w Rykach	Poprawa estetyki, utrzymanie obszarów aktywnych biologicznie – tereny zielone.
1.17.	Starorzecze Wisły – aktywna rekreacja w Stężycy	
Lasy		
1.18.	Realizacja ochrony lasów w oparciu o plany urządzenia lasów i uproszczone plany urządzenia lasów (w tym opracowanie brakujących lub ich	Zdecydowane oddziaływania pozytywne – ochrona i poprawa stanu zdrowotnego lasów

	aktualizacja)	
1.19.	Zalesienia gruntów prywatnych (w tym gruntów nieużytkowanych rolniczo i gruntów ornych)	Oddziaływania pozytywne – zwiększenie różnorodności biologicznej, jednak lokalizacja musi być zgodna z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego i Ustawą o lasach; ograniczenie m.in. w zalesianiu dolin rzecznych
1.20.	Zalesianie gruntów porolnych na terenach Lasów Państwowych	Zdecydowane oddziaływania pozytywne – ochrona i poprawa stanu zdrowotnego lasów
1.21.	Zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego śródleśnych bagien, użytków do szczególnej ochrony	Zdecydowane oddziaływania pozytywne – ochrona i poprawa stanu zdrowotnego lasów
1.22.	Utrzymanie w dobrym stanie urządzeń melioracyjnych: rowów, zastawek i przepustów	Oddziaływania pozytywne – w przypadku prawidłowego działania zwiększenie retencji wód; jednak w funkcjonujący system melioracyjny prowadzi do nadmiernego osuszania
1.23.	Zachowanie śródleśnych łąk znajdujących się w zasobach nadleśnictwa poprzez ich koszenie, są to żerowiska rzadkich gatunków zwierząt	Zdecydowane oddziaływania pozytywne – zachowanie różnorodności biologicznej
1.24.	Zwiększenie różnorodności biologicznej poprzez przebudowę drzewostanów – dostosowanie składu gatunkowego do właściwego siedliska	Zdecydowane oddziaływania pozytywne – ochrona i poprawa stanu zdrowotnego lasów
1.25.	Zadania z zakresu czynnej ochrony chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt	Zdecydowane oddziaływania pozytywne – zachowanie różnorodności biologicznej
Gleby		
1.26.	Wprowadzenie do m.p.z.p. konieczności ochrony gleb klasy I-IV i racjonalnego gospodarowania ich zasobami	Pośrednie oddziaływania pozytywne – uwzględnianie wymogów ochrony przyrody w planowaniu przestrzennym
1.27.	Promowanie zasad Kodeksu Dobrej praktyki Rolniczej	Pośrednie oddziaływania pozytywne – uwzględnianie wymogów ochrony przyrody w uprawach rolniczych
1.28.	Promocja programów rolnośrodowiskowych	Pośrednie oddziaływania pozytywne – uwzględnianie wymogów ochrony przyrody w ekstensywnym rolnictwie
1.29.	Wspieranie i promocja gospodarstw ekologicznych	Pośrednie oddziaływania pozytywne – uwzględnianie wymogów ochrony przyrody w ekstensywnym rolnictwie
1.30.	Kontynuacja monitoringu gleb w zakresie odczynu i szkolenia w zakresie potrzeb wapnowania gleb (realizacja programu zmniejszenia kwasowości gleb)	Pośrednie oddziaływania pozytywne – nawożenie dostosowane do rzeczywistych potrzeb glebowych
1.31.	Kontynuacja monitoringu gleb w zakresie zasobności gleb w fosfor, potas i magnez oraz szkolenia z zakresu znaczenia zasobności gleb dla wielkości plonów (realizacja programu poprawy zasobności gleb)	Pośrednie oddziaływania pozytywne – nawożenie dostosowane do rzeczywistych potrzeb glebowych
Zasoby kopalin		
1.32.	Aktualizacja inwentaryzacji złóż surowców mineralnych z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska	Brak oddziaływań
1.33.	Kontrole w zakresie wykonywania postanowień udzielonych koncesji oraz eliminacja nielegalnych eksploatacji	Pośrednie oddziaływania pozytywne – zapobieganie zmianom krajobrazu i powierzchni ziemi

1.34.	Opracowanie kart informacyjnych obszarów prognostycznych występowania złóż kopalin	Brak oddziaływań
1.35.	Rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych	Zdecydowane oddziaływania pozytywne – szczególnie na krajobraz, zapobieganie niewłaściwemu wykorzystaniu wyrobisk
Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa		
Gospodarka wodno-ściekowa		
2.1.	Monitoring gospodarki wodno-ściekowej (badania wód, ścieków, odcieków, wizualizacja, kontroling parametrów ilościowych i jakościowych wód i ścieków	Brak oddziaływań
2.2.	Inwentaryzacja zbiorników bezodpływowych na ścieki	Brak oddziaływań
2.3.	Koncepcja gospodarki wodno-ściekowej, studia wykonalności	Brak oddziaływań
2.4.	Ustanawianie stref ochronnych wokół komunalnych ujęć wody	Brak oddziaływań
2.5.	Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach 15-100 tys. RLM w zlewni Wieprza i Wisły	Oddziaływania pozytywne na jakość wód powierzchniowych i podziemnych; możliwe ujemne oddziaływania na jakość powietrza (odory)
2.6.	Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w pozostałych gminach zlewni Wieprza i Wisły	Oddziaływania pozytywne na jakość wód powierzchniowych i podziemnych; możliwe ujemne oddziaływania na jakość powietrza (odory)
2.7.	Projekty w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w zlewni Wieprza i Wisły	Oddziaływania pozytywne na jakość wód podziemnych; ograniczona instalacja na terenie o płytkim występowaniu wód podziemnych
2.8.	Projekty gminne w zakresie rozwoju systemów zaopatrzenia w wodę (ujęcia, stacje uzdatniania, sieci wodociągowe) w zlewni Wieprza i Wisły	Oddziaływania pozytywne o charakterze społecznym; poprawa jakości dostarczanej wody
Ochrona przed powodzią i suszą		
2.9.	Bieżąca konserwacja urządzeń melioracyjnych i cieków wodnych oraz konserwacja urządzeń i budowli wodnych służących do gromadzenia i odprowadzania wód	Konserwacja cieków może być związana z całkowitym usuwaniem roślinności brzegowej, co może uszczuplać żerowiska dla organizmów wodnych.
2.10.	Budowa oraz bieżąca kontrola systemu obiektów urządzeń zabezpieczających przed powodzią	Możliwe oddziaływania negatywne, w zależności od charakteru i skali prowadzonych prac. Z drugiej strony zapewnienie bezpieczeństwa ludności
2.11.	Opracowanie koncepcji budowy zbiornika wodnego na rzece Wieprz	Zadanie usunięte z Programu w wyniku ustaleń „Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Programu ochrony środowiska i Planu gospodarki odpadami dla miasta Dęblin”
2.12.	Budowa 9 zbiorników wodnych w gminie Stężycza	Oddziaływania pozytywne na wody powierzchniowe (retencja)
2.13.	Systemy melioracyjne w gminie Stężycza	Możliwe oddziaływania negatywne, w zależności od charakteru i skali prowadzonych prac.
2.14.	Urządzenia hydrotechniczne w gminie Stężycza	Możliwe oddziaływania negatywne, w zależności od charakteru i skali prowadzonych prac.
2.15.	Modernizacje obwałowań rzek wraz z urządzeniami hydrotechnicznymi, usuwanie skutków powodzi – Okrzejka	Oddziaływania pozytywne o charakterze społecznym; ograniczone oddziaływania negatywne na różnorodność biologiczną i krajobraz
2.16.	Polder Stężyczo-Maciejowicki z budowlami	Oddziaływania pozytywne o charakterze

	odwadniającego i użytkowego z pompownią w Prażmowie i służą w Młynkach	społecznym; ograniczone oddziaływania negatywne na różnorodność biologiczną i krajobraz
2.17.	Rozbudowa wału rzeki Wisły od mostu drogowego w Dęblinie do wału poprzecznego w Stężycy na odcinku 4,1 km oraz budowa służby wałowej w Młynkach	Oddziaływania pozytywne o charakterze społecznym; ograniczone oddziaływania negatywne na różnorodność biologiczną i krajobraz
2.18.	Rozbudowa wału wiślanego na długości 5,5 km w m.Prażmów wraz z budową pompowni i przebudową służby wałowe	Oddziaływania pozytywne o charakterze społecznym; ograniczone oddziaływania negatywne na różnorodność biologiczną i krajobraz
2.19.	Rozbudowa wału wiślanego od m.Prażmów do m.Piotrowice na długości 4,6 km wraz z wałem poprzecznym(dolinowym) o długości 0,5 km w m.Piotrowice	Oddziaływania pozytywne o charakterze społecznym; ograniczone oddziaływania negatywne na różnorodność biologiczną i krajobraz
2.20.	Budowa wału wiślanego od m.Piotrowice do m.Tyrzyn długości 4,04 km	Oddziaływania pozytywne o charakterze społecznym; ograniczone oddziaływania negatywne na różnorodność biologiczną i krajobraz
2.21.	Rozbudowa wału wstecznego rzeki Wieprz na długości 4,027 km, od mostu drogowego nad rzeką Wieprz wraz z rozbudową wału „miejskiego” na długości 0,795 km, od mostu drogowego nad rz.Wieprz od mostu kolejowego w m.Dęblin	Oddziaływania pozytywne o charakterze społecznym; ograniczone oddziaływania negatywne na różnorodność biologiczną i krajobraz
Powietrze atmosferyczne i odnawialne źródła energii		
3.1.	Monitoring jakości powietrza na terenie powiatu	Pośrednie oddziaływania pozytywne – informacja o stanie czystości powietrza
3.2.	Modernizacji kotłowni w budynkach użyteczności publicznej (likwidacja kotłów węglowych) oraz budowa nowych systemów grzewczych z wykorzystaniem technologii przyjaznych środowisku	Oddziaływania pozytywne na powietrze atmosferyczne, poprawa jego jakości, ograniczenie „niskiej” emisji
3.3.	Promocja i rozwój upraw roślin energetycznych (poza obszarami chronionymi)	Oddziaływania pozytywne na powietrze atmosferyczne, poprawa jego jakości, ograniczenie „niskiej” emisji
3.4.	Budowa i instalacja nośników energii odnawialnej (kolektory słoneczne, pompy ciepła, biogazownie, turbiny wiatrowe, małe elektrownie wodne)	Ograniczenie zmian klimatycznych; możliwe oddziaływania negatywne związane z zamianami w krajobrazie (turbiny wiatrowe), konflikty społeczne (biogazownie w obszarach zabudowanych)
3.5.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i innych obiektów komunalnych	Oddziaływania pozytywne na wykorzystanie zasobów energetycznych
3.6.	Rozbudowa sieci gazowej w miejscowości Brzeziny	Oddziaływania pozytywne na jakość powietrza atmosferycznego
3.7.	Modernizacja dróg i ciągów komunikacyjnych	Pozytywne oddziaływania społeczno-ekonomiczne; Potencjalne oddziaływania negatywne o niewielkiej skali z uwagi na przedsięwzięcia inwestycyjne w obrębie istniejącej infrastruktury
3.8.	Budowa ścieżek rowerowych w gminie Stężycza	Oddziaływania pozytywne na wykorzystanie zasobów energetycznych
Hałas, promieniowanie elektromagnetyczne, poważne awarie		
Hałas		
4.1.	Wprowadzenie stref wolnych od ruchu w centrach miast	Oddziaływania pozytywne na wielkość emisji hałasu
4.2.	Kontrolowanie dopuszczalnych norm emisji hałasu z obiektów działalności gospodarczej oraz linii komunikacyjnych	Oddziaływania pozytywne na wielkość emisji hałasu
4.3.	Egzekwowanie ograniczeń prędkości ruchu na	Oddziaływania pozytywne na wielkość

	terenach zabudowanych	emisji hałasu
4.4.	Wprowadzenie do m.p.z.p. zapisów sprzyjających ograniczeniu zagrożenia hałasem (rozgraniczanie terenów o zróżnicowanej funkcji)	Oddziaływania pozytywne na wielkość emisji hałasu
4.5.	Budowa i modernizacja dróg powiatowych i gminnych	Potencjalne oddziaływania negatywne. Możliwość potencjalnego stworzenia barier dla przemieszczającej się fauny. Fragmentacja krajobrazu. Pozytywne oddziaływana społeczno-ekonomiczne
Promieniowanie elektromagnetyczne		
4.6.	Prowadzenie cyklicznych badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych	Pośrednie oddziaływania pozytywne – informacja o wielkości promieniowania elektromagnetycznego
4.7.	Wprowadzenie do m.p.z.p. zapisów dotyczących pól elektromagnetycznych (w tym zasad lokalizacji instalacji emitujących pola elektromagnetyczne z uwzgl. walorów krajobrazowych, wyznaczenie stref ograniczonego użytkowania terenu, na którym występuje przekroczenie dopuszczalnych poziomów	Pośrednie oddziaływania pozytywne – ograniczanie inwestycji w obszarach cennych krajobrazowo
Poważne awarie		
4.8.	Bieżący nadzór nad zakładami zwiększonego i dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR, ZZR) oraz aktualizacja rejestru tych zakładów	Brak oddziaływań
4.9.	Aktualizacji i sporządzenia Zewnętrznych Planów Operacyjno – Ratowniczych	Brak oddziaływań
4.10.	Informowanie i ostrzeganie społeczeństwa o wystąpieniu poważnych awarii	Brak oddziaływań
4.11.	Ustalenie skutków awarii w przypadku nie ustalenia sprawcy	Brak oddziaływań
Edukacja ekologiczna, dostęp do informacji o środowisku i jego ochronie		
5.1.	Edukacja nieformalna: Akcja sprzątnięcie świata, Kampania Alert Ekologiczno-Zdrowotny, Impreza Festyn Ekologiczny, Konkursy wiedzy o ochronie środowiska	Działania pozytywne – przygotowanie społeczności lokalnej do działań na rzecz środowiska przyrodniczego
5.2.	Ekspozowanie funkcji społecznych lasu. Edukacja społeczeństwa w zakresie wiedzy leśnej, konieczności przestrzegania norm obowiązujących w lesie, idei zrównoważonego rozwoju lasów (w oparciu o „Program edukacji leśnej społeczeństwa na lata 2004-2014)	Działania pozytywne – przygotowanie społeczności lokalnej do działań na rzecz środowiska przyrodniczego
5.3.	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie sposobów zmniejszenia zużycia energii i ciepła, korzystanie z transportu zbiorowego	Działania pozytywne – przygotowanie społeczności lokalnej do działań na rzecz środowiska przyrodniczego
5.4.	Edukacja ekologiczna realizowana w przedszkolach, szkołach (programy ekologiczne, konkursy, olimpiady)	Działania pozytywne – przygotowanie społeczności lokalnej do działań na rzecz środowiska przyrodniczego
5.5.	Materiały informacyjno-edukacyjne dla dzieci i młodzieży przedszkolnej i szkolnej	Działania pozytywne – przygotowanie społeczności lokalnej do działań na rzecz środowiska przyrodniczego
5.6.	Edukacja ekologiczna realizowana poprzez kampanie informacyjne, imprezy o tematyce	Działania pozytywne – przygotowanie społeczności lokalnej do działań na rzecz

	ekologicznej , konkursy, zajęcia pozalekcyjne	środowiska przyrodniczego
5.7.	Rozbudowa ścieżek przyrodniczych	Oddziaływania pozytywne o charakterze społecznym
5.8.	Umieszczanie na stronie internetowej Starostwa Powiatowego danych o środowisku zgodnie z ustawą z 3 października 2008 r.	Pośrednie oddziaływania pozytywne – dostęp do informacji o środowisku

3. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA ORAZ PROBLEMY JEGO OCHRONY ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROGRAMU ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM OBSZARÓW PODLEGAJACYCH OCHRONIE

3.1. Wody

3.1.1. Wody powierzchniowe

Sieć rzeczna powiatu ryckiego wchodzi w skład zlewni Wisły oraz dorzecza Wieprza. Dopływami Wisły pierwszego rzędu są rzeki Wieprz i Okrzejka. Rzeka Wisła przepływa przez powiat na odcinku 17 km i odwadnia zachodnią część powiatu; w południowej części swego koryta tworzy starorzecze, wyspy rzeczne oraz zastoiska powstałe wskutek rozlewania się rzeki i tworzenia się odnóg.

W południowej części obszaru na granicy z powiatem puławskim swoje koryto rzeczne ma Wieprz, który odwadnia niemal całą centralną, wschodnią i południową część powiatu tworząc w swojej dolinie liczne starorzecza. Rzeki wchodzące w skład zlewni Wieprza to: Świnka, Zalesianka i Irenka. Północna i częściowo centralna część powiatu odwadniana jest poprzez system rzeczny rzeki Okrzejki, do której swoje ujście ma rzeka Swarżyna.

W ciekach systemu rzecznoego Wieprza woda płynie w kierunku południowym, natomiast w ciekach systemu rzecznoego Okrzejki woda płynie w kierunku zachodnim. W powiecie występują jeziora pochodzenia rzecznoego w potocznej nazwie zwane „wiśliskami” i „wieprzyskami”, które występują głównie w południowej części powiatu, a na Wysoczyźnie Żelechowskiej występują niewielkie polodowcowe oczka wodne. Powiat rycki posiada znaczną ilość sztucznych zbiorników wodnych w postaci stawów. Największy kompleks stawów około 200 ha znajduje się w miejscowości Jagodne w gminie Kłoczew.

Szczególnie ważnym zagadnieniem jest zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych. Stan czystości rzek na terenie powiatu bada Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie. Podstawowym aktem prawnym w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniami w Polsce jest ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne. Ocena jakości wód przeprowadzana była do 2008 roku w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji i prezentacji tych wód. Wprowadza ona 5 klas czystości, w odróżnieniu od poprzedniej klasyfikacji, kiedy rzeki oceniano w trzech klasach czystości. W roku 2008 ocena została sporządzona w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162, poz. 1008). Ze względu na

proces dostosowywania metod oceny oraz inne kryteria oceny, scharakteryzowano stan wód rzecznych na terenie powiatu w oparciu o poprzednią klasyfikację.

Obejmowała ona pięć klas jakości:

I klasa - wody o *bardzo dobrej jakości*,

II klasa – wody *dobrej jakości*,

III klasa – wody *zadawalającej jakości*,

IV klasa – wody *niezadawalającej jakości*,

V klasa – wody *złej jakości*.

Charakterystykę jakości wód Wisły przeprowadzono w oparciu o punkt pomiarowy w Gołębiu (poza obszarem powiatu) i Stężycy. Wody Wisły na terenie powiatu zaliczane są do IV klasy, czyli wód niezadawalającej jakości. Na niską jakość wód wpływ miały wysokie stężenia zawiesiny ogólnej oraz wskaźniki mikrobiologiczne. Stwierdzono również w sezonie wegetacyjnym wysokie zawartości chlorofilu „a” oraz występowanie ogólnego węgla organicznego na poziomie IV i V klasy. Podwyższone ilości amoniaku, azotu Kjeldahla i azotynów stwierdzono w punkcie pomiarowym w Gołębiu, zlokalizowanym poniżej zrzutu ścieków z Zakładów Azotowych i oczyszczalni komunalnej w Puławach.

Ocenie przydatności wód do bytowania ryb w oparciu o obowiązujące przepisy poddano rzekę Wisłę w punkcie pomiarowym w Gołębiu. W ocenie ogólnej w punkcie tym nie są spełnione wymagania określone przez rozporządzenie, zarówno dla ryb łososiowatych, jak i karpowatych. Wskaźnikami odpowiedzialnymi za degradację były głównie azotyny i fosfor ogólny. Obecność tych substancji w wodzie może oddziaływać na ryby w sposób stopniowy, zmieniając warunki pokarmowe i rozrodcze, tempo wzrostu, rozmieszczenie przestrzenne i przeżywalność. Istotnym elementem dla prawidłowego rozwoju ryb są również warunki tlenowe. W tym przypadku sytuacja przedstawia się znacznie lepiej. W ostatnich latach czystość wód na terenie powiatu w zasadzie nie ulega większym zmianom (tab.2).

Tab. 2. Stan czystości rzek na terenie powiatu ryckiego w latach 2006 – 2008

Rzeka	Punkt pomiarowy	km	Klasa		
			2006	2007	2008
Wisła	Gołąb/Stężycza	381	IV	IV	IV
Wieprz	Dęblin	0,6	IV	IV	IV
Irenka	Dęblin	0,2	V	V	V
Zalesianka	Sarny	0,7	III	IV	IV

źródło: WIOŚ Lublin, 2007-2009

Kontrola stanu eutrofizacji wód powierzchniowych wynika z wdrażania do prawodawstwa polskiego Dyrektywy Azotanowej (91/676/EWG). Klasyfikacja wód podatnych na eutrofizację w rzekach na terenie powiatu wykazuje, że w latach 2007-2008 roku wody te były podatne na procesy eutrofizacyjne.

3.1.2. Wody podziemne

Na terenie powiatu istnieje jeden punkt monitoringu wód podziemnych, który znajduje się w Rykach. Wyniki pomiarów, opublikowanych przez WIOS w Lublinie przedstawiono w tabeli 3. Zarówno w 2007 roku, jak też w roku 2008 stwierdzono wody zadowalającej jakości (klasa III). Nadmierne zanieczyszczenia są pochodzenia naturalnego.

Tab.3. Monitoring wód podziemnych w punkcie kontrolnym Ryki w latach 2007-2008

Lokalizacja punktu kontrolnego	Ryki
Stratygrafia warstwy wodonośnej	trzeciorzęd
Głębokość stropu warstwy wodonośnej	32m
Obszar Jednolitej Części Wód Podziemnych – JCWPd (nr)	84
Rodzaj użytkowana ziemi w promieniu 500m od punktu	Obszary zabudowane
Klasa wody w 2007r.	III
Klasa wody w 2008r.	III
Wskaźniki występujące w niższej klasie wody (IV;V) w 2007r.	żelazo
Wskaźniki przekraczające normy dla wód przeznaczonych do spożycia przez ludzi w 2008r.	żelazo, mangan
Wartości azotanów [mg/dm ³] w 2006r./2007r.	0,01/0,012

źródło: WIOŚ Lublin, 2009

Wg obowiązującej klasyfikacji wody podziemne zostały podzielone na pięć klas jakości:

klasa I (wody o bardzo dobrej jakości):

- wartości wskaźników jakości wody są kształtowane jedynie w efekcie naturalnych procesów zachodzących w warstwie wodonośnej,
- żaden ze wskaźników jakości wody nie przekracza wartości dopuszczalnych jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;

klasa II (wody dobrej jakości):

- wartości wskaźników jakości wody nie wskazują na oddziaływanie antropogeniczne,
- wskaźniki jakości wody, z wyjątkiem żelaza i manganu nie przekraczają wartości dopuszczalnych jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

klasa III (wody zadowalającej jakości):

- wartości wskaźników jakości wody są podwyższone w wyniku naturalnych procesów lub słabego oddziaływania antropogenicznego,
- mniejsza część wskaźników jakości wody przekracza wartości dopuszczalne jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;

klasa IV (wody niezadowalającej jakości):

- wartości wskaźników jakości wody są podwyższone w wyniku naturalnych procesów lub słabego oddziaływania antropogenicznego,
- większość wskaźników jakości wody przekracza wartości dopuszczalne jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;

klasa V (wody złej jakości):

- a) wartości wskaźników jakości wody potwierdzają oddziaływanie antropogeniczne,
 b) woda nie spełnia wymagań określonych dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Wody na terenie powiatu są zadawalającej jakości, jednakże w okolicach Dębina stwierdzono zanieczyszczenia substancjami ropopochodnymi na terenie związanym z obronnością kraju. Ponadto w okolicach składowiska odpadów w Żdżarach stwierdzono wysoki poziom azotu amonowego i żelaza.

3.2. Powietrze atmosferyczne

Na terenie powiatu nie ma punktu monitoringu zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Najbliższy znajduje się tuż przy północnej granicy powiatu w Jarczewie (IMGW) (pow. łukowski) i uzyskane tam wyniki można odnosić także do obszaru powiatu ryckiego. Wyniki pomiarów dwutlenku siarki, dwutlenku azotu oraz pyłu zawieszonego w latach 2007-2008 przedstawiono w tabelach 4-6.

Tab. 4. Zestawienie wyników pomiarów dwutlenku siarki w latach 2007-2008

Stężenia 24 h w $\mu\text{g}/\text{m}^3$				Średnie wartości stężeń [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]					
1 max		4 max		Rok kalendarzowy		Sezon chłodny		Sezon ciepły	
2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
20,0	19,8	19,0	18,9	3,9	3,8	5,4	5,7	2,5	2,3

źródło: WIOŚ Lublin, 2009

Tab. 5. Zestawienie wyników pomiarów dwutlenku azotu w latach 2006-2007

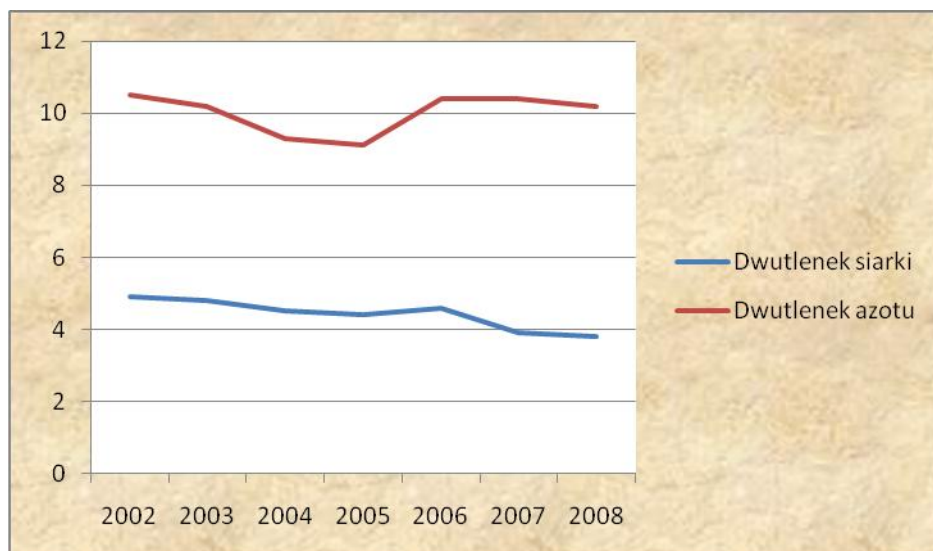
Średnie wartości stężeń [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]						% poziomu dopuszczalnego dla rocznego okresu uśredniania	
Rok kalendarzowy		Sezon chłodny		Sezon ciepły			
2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
10,4	10,2	12,3	11,9	9,1	8,9	26,0	25,6

źródło: WIOŚ Lublin, 2009

Tab. 6. Zestawienie wyników pomiarów zanieczyszczeń w latach 2002-2008

Rodzaj zanieczyszczenia	Stężenie średnie roczne [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Dwutlenek siarki	4,9	4,8	4,5	4,4	4,6	3,9	3,8
Dwutlenek azotu	10,5	10,2	9,3	9,1	10,4	10,4	10,2

źródło: WIOŚ Lublin, 2009

Ryc.1. Stężenia dwutlenku siarki i dwutlenku azotu w latach 2002-2008 (w $\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Analizując tabele 4-6 należy stwierdzić, że powietrze atmosferyczne na terenie powiatu spełnia wszystkie normy dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń. Jednak szczególnie na obszarach zabudowy jednorodzinnej w miastach istnieje problem „niskiej emisji”, szczególnie w porze zimowej.

Corocznie WIOŚ w Lublinie wykonuje ocenę jakości powietrza na terenie województwa lubelskiego ze względu na kryterium ochrony zdrowia i ochrony roślin.

Obszar powiatu **ze względu na ochronę zdrowia** zaliczono do strefy lubelsko-puławskiej i dla poszczególnych substancji zaliczono do klas :

- dwutlenek siarki – A,
- dwutlenek azotu – A,
- pył zawieszony PM10 – A,
- tlenek węgla – A,
- ołów, arsen, kadm, nikiel – A,
- benzen – A,
- benzo/a/piren – A,
- ozon – A (poziom docelowy) , C (poziom długoterminowy)

i **ze względu na ochronę roślin:**

- dwutlenek siarki – A,
- tlenki azotu – A,
- ozon – A (poziom docelowy) , C (poziom długoterminowy)

Oznaczenia poszczególnych stref:

A – strefa nie będąca aglomeracją, w której poziom substancji nie przekracza dolnego progu oszacowania.

C – strefa, w której poziom substancji przekracza górny próg oszacowania

3.3. Powierzchnia ziemi i gleby

3.3.1. Powierzchnia ziemi

Głównym surowcem mineralnym wydobywanym w powiecie jest kruszywo, piasek i glina wykorzystywane w budownictwie ogólnym oraz drogowym.

Kopalnie kruszywa występują na terenie takich miejscowości jak:

- złoża „Gęsia Wólka”, gmina Kłoczew,
- złoża „Gęsia Wólka I”, gmina Kłoczew,
- złoża „Huta Zadybska II”, gmina Kłoczew,
- złoża „Huta Zadybska III”, gmina Kłoczew,
- złoża „Stryj I”, gmina Kłoczew,
- złoża „Stężycza Szklarnia”, gmina Stężycza,
- złoża „Sierskowola III”, gmina Ryki,
- złoża „Sierskowola I/1”, gmina Ryki,
- złoża „Sierskowola II”, gmina Ryki,
- złoża „Chrustne”, gmina Ryki,
- złoża „Zalesie”, gmina Ryki.

Ponadto na terenie powiatu znajdują się złoża gazu ziemnego oraz ropy naftowej. Złóża znajdują się na terenie gminy Stężycza a sama kopalnia w miejscowości Długowola. Zasoby geologiczne złoża gazu ziemnego, ropy naftowej i gazu ziemnego towarzyszącego wynoszą:

- gaz ziemny w kategorii A+B – 830 milionów m³
- gaz ziemny w kategorii C – 218 milionów m³
- ropa naftowa w kategorii C - 275,52 tys. t.
- towarzyszący gaz ziemny w kategorii C – 56,2 miliona m³

Do wydobycia zatwierdzone zostało:

- 622 miliony m³ gazu ziemnego w kategorii A+B
- 164 miliony m³ gazu ziemnego w kategorii C
- 88,52 tys. ton ropy naftowej w kategorii C
- 21, 2 miliona m³ gazu ziemnego towarzyszącego w kategorii C

Oddziaływanie bezpośrednie polega na świadomym wyłączeniu terenów z użytkowania przyrodniczego dla potrzeb zakładu górniczego oraz powstanie deformacji powierzchni terenu, głównie wyrobisk wgłębnych. Rezultatem oddziaływań bezpośrednich jest zawsze zmniejszenie powierzchni przyrodniczej. Oddziaływania pośrednie doprowadzają do niezamierzonych zmian elementów środowiska, których zasięg przestrzenny znacznie przekracza teren objęty eksploatacją, są to:

- przekształcenia hydrogeologiczne obejmujące zakłócenia stosunków wodnych,
- degradacja gleb i szaty roślinnej,
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych i powietrza atmosferycznego.

3.3.2. Gleby

Biorąc pod uwagę aspekty związane z ochroną środowiska jednym z istotniejszych problemów jest zanieczyszczenie gleby. Należy stwierdzić, że gleby powiatu ryckiego są wolne od zanieczyszczeń na obszarze 95,61 % wszystkich gleb. Niewielkie zanieczyszczenie występuje na powierzchni 4,39% (tab.7).

Tab. 7. Udział gleb w klasie zanieczyszczeń (w %)

Obszar	Klasa zanieczyszczenia					
	0	I	II	III	IV	V
Powiat rycki	95,61	4,39	0	0	0	0
Śr. dla woj. lubelskiego	93,12	6,01	0,61	0,20	0,03	0,03

źródło: Program Zrównoważonego Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Woj. Lubelskiego, 2005

Podwyższone poziomy metali ciężkich w gruncie mogą występować wzdłuż tras komunikacyjnych (droga krajowa nr 17) z uwagi na duże natężenie ruchu oraz w pobliżu składowisk odpadów komunalnych.

Erozja gleb polega na przeobrażaniu i niszczeniu pokrywy glebowej przez czynniki przyrodnicze, wspomagane działalnością człowieka. Na terenie powiatu zagrożenie silną erozją wodną nie występuje. Jedynie 0,2% powierzchni gruntów ornych jest zagrożonych erozją średnią (tab.8). Większe zagrożenie występuje na skutek działania erozji wietrznej, która występuje o silnym natężeniu na 15,2% obszaru, średnim – 47,3% i słabym – 37,5%.

Tab. 8. Zagrożenie gruntów ornych erozją wodną na terenie powiatu ryckiego (w % powierzchni)

Lp.	Stopień zagrożenia erozją	Powiat rycki	Średnia dla woj. lubelskiego
1.	Nie występuje lub bardzo mała	35,3	18,9
2.	Mała	62,9	73,2
3.	Umiarkowana	1,6	5,7
4.	Średnia	0,2	2,0
5.	Silna	0,0	0,2
6.	Bardzo silna	0,0	0,0

źródło: Program Zrównoważonego Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Woj. Lubelskiego, 2005

Przeciwdziałanie procesom erozyjnym polega na wprowadzaniu zadrzewień śródpolnych, pasów zadrzewień wzdłuż cieków wodnych, ochronę szaty roślinnej i zaniechanie głębokiej orki. Duże znaczenie ma także edukacja rolników prowadzona przez Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Końskowoli. Ważnym elementem jest także upowszechnianie wśród rolników zasad dobrej praktyki rolnej.

Antropogeniczne przyczyny degradacji gleb są wynikiem zarówno złych praktyk rolniczych (nieumiejętne stosowanie nawozów sztucznych i chemicznych środków ochrony roślin, zakwaszenie i zasolenie gleb), jak też szkodliwego oddziaływanie emisji zanieczyszczeń z zakładów przemysłowych (Zakłady Azotowe

„Puławy”, Elektrownia „Kozienice”), a także przekazywania gruntów rolniczych pod budownictwo i infrastrukturę.

Bardzo istotnym problemem występującym na terenie powiatu jest zanieczyszczenie gruntów substancjami ropopochodnymi w Dęblinie, na terenie lotniska wojskowego. Z uwagi na zamknięty charakter obiektu oraz brak danych na temat aktualnej wielkości oddziaływania wymaga on odrębnego postępowania. Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa powoduje, że coraz silniej popierane będzie rolnictwo ekologiczne, które pozwala na zachowanie w krajobrazie naturalnych i kulturowych układów ekologicznych.

3.4. Hałas

Klimat akustyczny powiatu ryckiego jest kształtowany głównie przez środki transportu: pojazdy samochodowe, pojazdy powietrzne (samoloty i śmigłowce) oraz kolej, a w mniejszym stopniu przez instalacje przemysłowe.

W latach 2004-2007 WIOŚ w Lublinie wykonał pomiary równoważnego poziomu dźwięku w jednym punkcie pomiarowym przy drodze Nr 17 na terenie Ryk. Uzyskano wartość równoważnego poziomu dźwięku przedstawiono w tabeli 9. W centrum miasta panują niekorzystne warunki akustyczne i średnia uciążliwość zewnętrznych hałasów komunikacyjnych. Nie zidentyfikowano obszarów zagrożonych hałasem. Nie odnotowano przekroczeń poziomu progowego, określonego dla zabudowy podlegającej ochronie akustycznej.

Tab. 9. Wyniki pomiarów równoważnego poziomu dźwięku na terenie miasta Ryki w latach 2004-2008

Lokalizacja punktu pomiarowego	Poziom hałasu drogowego A w porze dziennej [dB]	Natężenie ruchu łącznie [poj.h]	% poj. ciężkich
2007	75,3	1574	12,2
2006	64,7	1012	13,0
2005	70,1*	992	15,5
2004	77,4/64,5*	1050	14,3

źródło: WIOŚ Lublin, 2009, *pomiar hałasu w linii zabudowy mieszkaniowej

Najważniejsze problemy:

- zagrożenie hałasem lotniczym – głównie w Dęblinie i w sąsiadujących z nim terenami gmin Stężycza i Ryki,
- wysoka emisja hałasu komunikacyjnego wzdłuż drogi Nr 17 Lublin-Warszawa

3.5. Potencjalne zmiany środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

Brak realizacji *Programu* może potęgować niekorzystne tendencje w środowisku, w tym:

- pogorszenie czystości wód powierzchniowych i podziemnych (cel: osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód powierzchniowych i podziemnych),

- zwiększoną emisję gazów cieplarnianych i zwiększone zużycie surowców energetycznych (powietrze atmosferyczne i odnawialne źródła energii),
- dalsze zaśmiecanie środowiska, degradacja krajobrazu, ujemny wpływ na wody powierzchniowe i podziemne (gospodarka odpadami),
- pogorszenie walorów krajobrazowych, a tym samym konkurencyjności terenów turystyczno-wypoczynkowych (cel: zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej powiatu),
- zaniechanie rekultywacji terenów powyrobowiskowych (ochrona powierzchni ziemi),
- niedostateczną edukację ekologiczną (cel: kształtowanie postaw proekologicznych mieszkańców powiatu ryckiego).

Zaproponowano spójny z POŚ dla woj. lubelskiego system działań proekologicznych wzajemnie się uzupełniających. Brak jego realizacji lub realizacja fragmentaryczna spowoduje, że założone cele na poziomie powiatu nie będą osiągnięte, a przez co spowodują trudności w osiągnięciu zamierzonych celów na poziomie wojewódzkim i krajowym.

Do najważniejszych celów średniookresowych przyjętych w „Polityce ekologicznej Państwa” a wyznaczonych dla powiatu ryckiego w Programie ochrony środowiska (rozdział 6), których osiągnięcie będzie trudne w przypadku braku realizacji Programu należy:

Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa:

cel do roku 2015 – osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód powierzchniowych i podziemnych:

Kierunki działań konieczne do realizacji celu:

- realizacja zapisów „Aktualizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych 2009” – szczególnie dotyczy to aglomeracji: Ryki (50 000 RLM) i Dęblin (23325 RLM obejmująca miasto Dęblin i Stężycę),
- budowa i rozbudowa (modernizacja) oczyszczalni ścieków komunalnych i przemysłowych,
- budowa i rozbudowa systemów odprowadzania ścieków komunalnych.

Do końca 2015 r. należy zapewnić 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych w aglomeracjach ujętych w „Aktualizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych 2009” (listopad 2009 r.), szczególnie w aglomeracjach priorytetowych dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego ujętych w zał. 1 do „Aktualizacji...”. Do końca 2010 roku należy zapewnić aglomeracjom powyżej 15000 RLM system zbiorowego odprowadzenia ścieków komunalnych (Ryki, Dęblin).

3. 6. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu

Celem wiodącym Strategii Lizbońskiej jest „utworzenie na obszarze Unii Europejskiej najbardziej dynamicznej i konkurencyjnej, opartej na wiedzy, gospodarki

na świecie, zdolnej do trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zapewniającej tworzenie większej ilości miejsc pracy”. Strategia zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej, zwana też Strategią Goeteborską, uzupełnia Strategię Lizbońską o zagadnienia związane z zasadami gospodarowania i ochroną zasobów przyrodniczych. W myśl tych dokumentów główne cele strategiczne, w nawiązaniu do środowiska przyrodniczego, należy wiązać z:

- ograniczeniem zmian klimatycznych (redukcja emisji gazów cieplarnianych) i wzrostem znaczenia „zielonej” energii;
- wzrostem bezpieczeństwa zdrowotnego (zdrowa żywność, redukcja zagrożeń ze strony związków chemicznych);
- redukcją negatywnego oddziaływania transportu na środowisko (zerwanie relacji pomiędzy wzrostem transportu i wzrostem gospodarczym, udział transportu drogowego w przewozach w 2010 roku nie powinien być większy niż w 1998 roku);
- odpowiedzialnym gospodarowaniem zasobami naturalnymi (powstrzymanie zmniejszania się bioróżnorodności do 2010 roku).

Osiągnięcie celów polityki ustalonej w Lizbonie i Goeteborgu, tj. trwałego rozwoju UE charakteryzującego się wzrostem gospodarczym przy jednoczesnym zmniejszaniu negatywnego oddziaływania na środowisko, wymaga ciągłego zobowiązania do zrównoważonego wykorzystania i zarządzania zasobami oraz ochrony środowiska. Z tych względów polityka ochrony środowiska stanowi integralny element innych polityk realizowanych przez Państwa Członkowskie Unii Europejskiej. Szósty Program Działań Wspólnoty w Zakresie Środowiska wyznacza podstawowe cele w zakresie ochrony środowiska na lata 2002 – 2012 i realizowany jest poprzez siedem strategii tematycznych.

Planowane działania w obszarze ochrony środowiska w Polsce sformułowane zostały w „Polityce ekologicznej Państwa w latach 2009–2012 z perspektywą do roku 2016”. Wpisują się one w priorytety w skali Unii Europejskiej, gdzie do najważniejszych wyzwań należy zaliczyć:

- działania na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju,
- przystosowanie do zmian klimatu,
- ochrona różnorodności biologicznej.

W tab.10. porównano zgodność celów polityki ekologicznej Państwa z celami przyjętymi w POŚ dla powiatu ryckiego.

Tab. 10. Zgodność celów Polityki ekologicznej Państwa z celami przyjętymi w POŚ dla powiatu ryckiego

Polityka ekologiczna Państwa	Program ochrony środowiska dla powiatu ryckiego
Zachowanie bogatej różnorodności biologicznej wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną.	Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej powiatu

Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego.	Zwiększenie lesistości powiatu i rozwijanie zrównoważonej gospodarki leśnej
Racjonalizacja gospodarowania wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi oraz zwiększenie samofinansowania gospodarki wodnej.	kier. Modernizacja systemów zaopatrzenia w wodę
Dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem.	kier. Utrzymywanie „naturalnych zbiorników retencyjnych” m.in. na terenach podmokłych, Kier. Zwiększenie możliwości sztucznej retencji wód
Rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju,	kier. Rozpowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej (KDPR), kier. Realizacja gospodarki leśnej, w tym ochrony przyrody, w oparciu o plany urzędzenia lasów i uproszczone plany urzędzenia lasów
Przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogenne	
Zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą	Przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych przez czynniki antropogeniczne oraz zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych
Racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenia ich ochrona przed ilościową i jakościową degradacją	Optymalizacja wykorzystania zasobów kopalin oraz ograniczenie presji wywieranej na środowisko w trakcie ich eksploatacji
Dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad wszystkimi w kraju instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska	Ograniczenie skutków wystąpienia poważnej awarii
Wypełnienie zobowiązań wynikających z zobowiązań Traktatu Akcesyjnego oraz dwóch dyrektyw unijnych: pierwsza dotyczy ograniczeń w emisji gazów z dużych kotłów (powyżej 50 MW), druga	Utrzymanie norm czystości powietrza atmosferycznego oraz ograniczenie tzw. „niskiej emisji”

dotyczy dotrzymania stężeń zanieczyszczeń pyłu zawieszonego o granulacji 10 mikrometrów (PM10) i 2,5 mikrometrów (PM2,5) w powietrzu atmosferycznym	
Całkowita likwidacja emisji substancji niszczących warstwę ozonową przez wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski	Nie ma zastosowania na poziomie powiatu
Do końca 2015 r. zapewnienie 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych kończąc krajowy program budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych dla wszystkich aglomeracji powyżej 2000 RLM. Osiągnięcie tego celu będzie oznaczało przywrócenie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych w całym kraju	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód powierzchniowych i podziemnych
Naczelnym celem jest utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, w tym również zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków zgodnie z Ramowa Dyrektywą Wodną 2000/60/WE	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód powierzchniowych i podziemnych
Dokonanie wiarygodnej oceny narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i oddziaływanie pól elektromagnetycznych i podjęcie kroków do zmniejszenia tych zagrożeń tam, gdzie są ono największe.	Zmniejszenie narażenia mieszkańców powiatu na ponadnormatywny hałas i kontrola oddziaływania pól elektromagnetycznych.
Stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnie z zasadami rozporządzenia REACH	Nie ma zastosowania na poziomie powiatu

4. PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE PRAWNEJ ORAZ TERENU POWIATU

Zagrożenia w kierunkach i celach ochrony przyrody są zbieżne z dokumentami krajowymi i wojewódzkimi i są związane z:

- Konfliktem między potrzebami ochrony przyrody a rozwojem infrastruktury, zwłaszcza drogowej,
- Presją zabudowy na terenach o dużych walorach przyrodniczych,
- Brakiem instrumentów prawnych do skutecznej ochrony przyrody poza obszarami chronionymi.

Zgodnie z „Polityką ekologiczną Państwa” waloryzacja różnorodności biologicznej powinna być przeprowadzona możliwie szybko na obszarach, na których planowane są inwestycje infrastrukturalne przewidziane do współfinansowania ze środków Unii Europejskiej, w szczególności realizowane w ramach Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko 2007-2013”. Konieczne

jest egzekwowanie wymogów ochrony przyrody w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz rygorystyczne przestrzeganie zasad ochrony środowiska. Obecnie dużą wagę przywiązuje się do wpływu i oddziaływania planowanych przedsięwzięć, szczególnie inwestycyjnych na obszary Natura 2000.

Według informacji zamieszczonych w Standardowym Formularzu Danych dla obszarów Natura 2000 zagrożeniami mogą być:

PLB140004 Dolina Środkowej Wisły

Ujemny wpływ na obszar może mieć planowana regulacja koryta rzeki, a w szczególności długoterminowe plany jej kaskadyzacji; zanieczyszczenie wód, niszczenie lasów nadrzecznych; płoszenie ptaków w okresie lęgowym. Zagrożenia lokalne to kłusownictwo rybackie, palenie ognisk i pożary łąk, penetracja (raczej rzadka) przez wędkarzy wysp w okresie lęgowym ptaków, wycinanie przez miejscową ludność drzew (głównie w międzywalu). Obszar podlega działaniom z zakresu ochrony przeciwpowodziowej. Istniejące obiekty i urządzenia związane z ochroną przeciwpowodziową oraz koryto rzeczne wymagają utrzymywania ich w należyłym stanie technicznym. Na obszarze będą prowadzone działania zapewniające swobodny spływ wód oraz lodu. Przy wykonywaniu powyższych zadań zachowana zostanie dbałość o utrzymanie dobrego stanu ekologicznego doliny. Wykonywanie tych prac obejmuje różne fragmenty doliny rzecznej i nie ma istotnego wpływu na całość obszaru Natura 2000.

Tab.11. Wpływy i działalność na terenie obszaru Natura 2000 PLB140004

Kod	Nazwa	Intensywność	Wpływ
100	Uprawa	B	+
102	Koszenie / ścinanie	C	+
140	Wypas	A	+
160	Gospodarka leśna ogólnie	B	0
220	Wędkarstwo	C	0
300	Wydobywanie piasku i żwiru	B	-
400	Tereny zurbanizowane, tereny zamieszkałe	B	-
421	Pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych	A	-
422	Pozbywanie się odpadów przemysłowych	A	-
507	Mosty, wiadukty	B	0
620	Sporty i różne formy czynnego wypoczynku, uprawiane w plenerze	B	0
701	Zanieczyszczenia wód	B	-
702	Zanieczyszczenie powietrza	B	-
850	Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie	B	-

źródło: Ministerstwo Środowiska; Standardowy Formularz Danych dla obszaru Natura 2000 PLB140004.

Data opracowania: 2002-05-14, data aktualizacji: 2007-01-17

(http://natura2000.mos.gov.pl/natura2000/dane/pdf/pl/PLB140004_Dolina_Srodkowej_Wisly.pdf)

PLH060051 Dolny Wieprz

Według informacji zamieszczonych w Standardowym Formularzu Danych dla obszaru PLH060051 Dolny Wieprz, ujemny wpływ na obszar mają lub mogą mieć: uprawy rolne, zarzucenie pasterstwa, zalesianie, zabudowa rozproszona, drogi, mosty i wiadukty, zanieczyszczenie wód oraz zasypywanie terenu, melioracje i osuszenia (tab.12).

Tab.12. Wpływy i działalność na terenie obszaru Natura 2000 PLH060051

Kod	Nazwa	Intensywność	Wpływ
100	Uprawa	C	-
102	Koszenie / ścinanie	B	+
140	Wypas	C	+
141	Zarzucenie pasterstwa	B	-
161	Zalesianie	C	-
220	Wędkarstwo	C	0
403	Zabudowa rozproszona	C	-
502	Drogi, autostrady	C	-
507	Mosty, wiadukty	C	-
701	Zanieczyszczenia wód	B	-
800	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszenie - ogólnie	B	-
941	Powódź	C	+

źródło: Ministerstwo Środowiska; Standardowy Formularz Danych dla obszaru Natura 2000 PLH060051. Data opracowania: 2002-09-16, data aktualizacji: 2006-11-30

PLH140033 Podeblocie

Do najważniejszych czynników zagrażających siedliskom przyrodniczym na terenie Ostoi jest konserwacja i udrażniania systemu rowów melioracyjnych. Spowodować to może odwodnienie wywołane zbyt szybkim odpływem wód powierzchniowych. Istotne znaczenie mają przekształcenia gospodarcze i ekonomiczne w sektorze rolniczym. Zanik tradycyjnej gospodarki łąkowo-pasterskiej przyspiesza sukcesję wtórną. Jednocześnie istnieje możliwość zamiany istniejących łąk w wysokoproduktywne użytki zielone. W obu przypadkach nastąpić może eliminacja łąk świeżych ekstensywnie użytkowanych. Pomimo, że w chwili obecnej pozyskiwanie torfu ma niewielkie znaczenie, potencjalnie jego nasilenie może wzrosnąć. Sport oraz czynny wypoczynek w plenerze nie są postrzegane jako mogące negatywnie wpływać na obszar Natura 2000 PLB140004. Większość gatunków ptaków związanych z siedliskami wilgotnymi zmniejsza swoją liczebność lub wycofuje się w związku z postępującym osuszeniem łąk lub zanieczyszczeniem wód Wieprza. Należy do nich bączek, kropiatka, wodnik, krwawodziób czy brodziec piskliwy – gatunki te gnieździły się stosunkowo licznie w latach siedemdziesiątych XX w, a obecnie nie występujące lub są spotykane sporadycznie.

Dla obszarów Natura 2000 na terenie powiatu ryckiego nie zostały dotychczas opracowane plany ich ochrony.

Na podstawie analizy danych statystycznych oraz informacji zawartych w opracowaniach naukowych, planistycznych i raportach (spis w końcowej części prognozy) podjęto próbę wskazania najważniejszych problemów związanych z ochroną środowiska na terenie powiatu, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów chronionych. Jak się wydaje, problemy te dotyczą głównie zmian krajobrazowych powodowanych zagospodarowaniem nowych terenów, gospodarką wodną i melioracjami, gospodarką odpadami, zagospodarowania doliny Wisły i doliny Wieprza oraz obszarów Natura 2000. Najważniejsze zagadnienia związane z ochroną środowiska zestawiono w kilku grupach tematycznych, przedstawionych poniżej:

Środowisko wodne:

- zanieczyszczenie wód powierzchniowych – klasa jakości w zależności od sezonu III-V,
- składowanie odpadów w miejscach do tego niewyznaczonych i nieurządzonych „dzikie wysypiska” (infiltracja); potencjalnie narażone na zanieczyszczenie wód gruntowych są ujęcia komunalne znajdujące się na obrzeżach zabudowanej części miasta,
- niski procent skanalizowania gmin powiatu,
- spływ ścieków nieoczyszczonych zawierających ropopochodne i metale ciężkie z dróg do rowów przydrożnych i infiltracja w głąb lub odprowadzanie do rowów melioracyjnych,
- infiltracja i spływ do wód powierzchniowych soli używanej przez zarządy dróg do zwalczania zimowej śliskości jezdni,
- urządzenia techniczne stosowane w melioracjach nie odpowiadają wymogom nowoczesnej gospodarki wodnej,
- zagrożenie powodziowe, głównie w dolinach Wisły.

Powietrze i hałas:

- podwyższone stężenia zanieczyszczeń powietrza w okresie grzewczym,
- hałas komunikacyjny o dużym poziomie przy głównych trasach komunikacyjnych,
- wysoki poziom hałasu lotniczego na terenie Dębłina,
- niewielki udział energii ze źródeł odnawialnych w ogólnym bilansie energetycznym.

Zagospodarowanie przestrzenne i zieleni:

- postępująca tendencja rozpraszania zabudowy, a w konsekwencji fragmentacja krajobrazu i brak ładu przestrzennego
- stan zdrowotny zieleni na obszarze miasta nie jest zadowalający; środowisko miejskie jest niezwykle trudnym siedliskiem dla drzew; starsze drzewa, rozwijające się dotychczas prawidłowo, przejawiają obecnie symptomy zamierania, zwłaszcza w pobliżu ciągów komunikacyjnych oraz szczególnie po przeprowadzonych remontach i przebudowach,

Gleby:

- degradacja chemiczna i kwasowa niektórych gleb związana z procesami urbanizacyjnymi; potrzeba inwentaryzowania tych terenów,

- podwyższone poziomy metali ciężkich w glebie w bezpośrednim sąsiedztwie głównych tras komunikacyjnych), będące skutkiem spalania benzyny zawierającej związek ołowiu w ubiegłym wieku.

Lasy:

Główne czynniki wpływające na stan zdrowotny lasów powiatu ryckiego:

a) Biotyczne:

- od zwierzyny – głównie jeleniowatych, które powodują szkody w uprawach leśnych. W celu ochrony upraw przed zwierzyną grodzi się je oraz zabezpiecza się chemicznie – repelenty,
- od owadów – w szkótkach, uprawach i drzewostanach; prowadzona jest kontrola zapędzania (larwy chrabąszcza majowego) w szkótkach. Na uprawach sosnowych, lokalnie obserwowano masowe pojawy szeliniaka sosnowca. W dojrzałych drzewostanach występowały szkody od takich owadów jak: boreczniki – głównie w latach 1993-1995, chrabąszczy (majowego i kasztanowca) w roku 1995, kornika drukarza w latach 2002-2003,
- grzybów – głównie huby korzeniowej.

b) Abiotyczne:

- wiatr – szkody wywoływane przez ten czynnik pojawiają się losowo.
- opady – szkody powoduje głównie śnieg – okiść,
- temperatura – skutki anomalii temperaturowych uwidaczniają się przez cały rok; najbardziej niebezpieczne są przymrozki późne powodujące szkody głównie w uprawach dębowych; w uprawach zasychanie sadzonek powodują również letnie susze.

c) Antropogeniczne:

- pożary – stanowią najbardziej niebezpieczne zagrożenie dla lasów,
- zaśmiecanie – odpady pozostawiane przez ludzi w okolicy głównych szlaków komunikacyjnych.

W południowej powiatu znajduje Obszar Chronionego Krajobrazu „Pradolina Wieprza”. Zgodnie z rozporządzeniem Nr 38 Wojewody Lubelskiego z dnia 16 lutego 2006 roku w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pradolina Wieprza” zakazuje się:

1. zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenie ich nor i lęgówisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
2. realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art.51 ustawy z dnia 27kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.);
3. likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub

- wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
4. wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
 5. wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
 6. dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
 7. likwidowanie naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
 8. lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

5. PRPROJEKT POŚ DLA POWIATU RYCKIEGO W ŚWIELE PROGNOZ ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO SPORZĄDZONYCH DO PROJEKTÓW REGIONALNYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Poniżej przedstawiono informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzone dla przyjętych dokumentów powiązanych z ocenianymi projektami.

W „Prognozie oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020” zwrócono uwagę na szereg istniejących problemów ochrony środowiska oraz na aspekty związane z wpływem planowanych zamierzeń na środowisko. Stwierdzono, że jakość elementów środowiska województwa lubelskiego, w świetle analizy materiałów statystycznych, ulega w ostatnich latach stopniowej poprawie. Z drugiej strony, z punktu widzenia funkcjonowania środowiska oraz bezpieczeństwa i zdrowia ludzi, stwierdza się istnienie kilku obszarów problemowych. Przykładowo, w wyniku deficytu wody, prawie połowa obszaru województwa (część północno wschodnia) zagrożona jest suszą. Wieloaspektowymi i złożonymi problemami przyrodniczymi charakteryzują się:

- Polesie Lubelskie (konfliktowość wielu funkcji: rolnictwo i melioracje, górnictwo węgla kamiennego, turystyka, ochrona przyrody),
- obszary silnie zurbanizowane, w tym głównie Lublin (m.in.: ograniczone zasoby wód podziemnych, uciążliwość komunikacji samochodowej, niska emisja, ścieki i odpady),
- kluczowe doliny rzeczne (Bug, Wiśła, Wieprz – zagrożenia powodziowe, wykorzystanie rolnicze, ochrona przyrody, brak jednoznacznych zasad zagospodarowania),

- lokalnie – duże zakłady przemysłowe (obciążenie zanieczyszczeniami, potencjalne sytuacje awaryjne).

Gospodarkę wodną oraz zapewnienie pełnego oczyszczania wytwarzanych ścieków zaliczono do najważniejszych i najpilniejszych działań w ochronie środowiska Lubelszczyzny. Ponadto ważnym i kompleksowym zadaniem jest ograniczanie oddziaływań obszarowych, związanych z działalnością rolniczą oraz wdrażanie skutecznych rozwiązań w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi.

Formułując prognozę ostrzegawczą podkreślono, że szczególną uwagę w kontekście potencjalnych zagrożeń należy zwrócić na (wybór):

- procesy urbanizacyjne (utrzymywanie zwartej zabudowy, stosowanie skutecznych rozwiązań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami, podejmowanie działań na rzecz ograniczania niskiej emisji oraz nadmiernego hałasu komunikacyjnego, uwzględnianie wielkości zasobów wodnych w planowaniu urbanizacji),
- rozwój rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego (stosowanie rozwiązań technologicznych zgodnych z zasadami zintegrowanej polityki produktowej),
- w rozwoju energii ze źródeł odnawialnych należy mieć na uwadze potencjalne negatywne oddziaływania farm wiatrowych, ograniczenia w lokowaniu upraw wierzby energetycznej oraz ograniczenia przyrodnicze rozwoju hydroenergetyki.

W „Prognozie oddziaływania na środowisko projektu Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Lubelskiego” podkreślono, że działania priorytetowe z zakresu ochrony środowiska powinny być traktowane w sposób horyzontalny w RPO – w ścisłym powiązaniu z działaniami wynikającymi z innych priorytetów. Zwrócono uwagę na istotność działań mających na celu zapewnienie spójności i prawidłowego funkcjonowania systemu obszarów chronionych (wraz z korytarzami ekologicznymi), w tym sieci Natura 2000 województwie lubelskim.

Do działań, które w sposób niekorzystny mogą oddziaływać na środowisko zaliczono projekty związane są z realizacją zamierzeń w dziedzinach: transport drogowy i lotniczy, infrastruktura przemysłowa, infrastruktura turystyczna. Stwierdzono, że projekty inwestycyjne z tych dziedzin powinny podlegać procedurze oceny oddziaływania na środowisko. Uwaga ta odnosi się także do innych przedsięwzięć, jeśli wymagają tego regulacje prawne z zakresu ocen oddziaływania na środowisko i ochrony przyrody.

W „Prognozie oddziaływania na środowisko projektu Programu Rozwoju Alternatywnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego” podkreślono, że głównym kierunkiem rozwoju OZE na terenie województwa będzie wykorzystanie biomasy do produkcji energii cieplnej i elektrycznej oraz wytwarzania biopaliw. W dalszej perspektywie prognozuje się, w zależności od wyników szczegółowego rozpoznania, intensywne wykorzystanie zasobów geotermalnych. Do spodziewanych korzyści ekologicznych wdrożenia tego Programu zaliczono:

- zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego (dwutlenek siarki, pyły, tlenek węgla),

- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych (dwutlenek węgla, podtlenek azotu, metan),
- zmniejszenie zużycia nieodnawialnych paliw kopalnych,
- zmniejszenie ilości deponowanych odpadów komunalnych i osadów ściekowych oraz odpadów z rolnictwa, leśnictwa i przemysłu drzewnego (wykorzystanie energetyczne słomy może prowadzić do zmniejszenia zużycia paliw kopalnych w przeliczeniu na węgiel kamienny o około 1 mln Mg rocznie, co odpowiada około 300-400 mln zł).

Wśród potencjalnych skutków negatywnych wdrożenia *Programu* podkreślono możliwość niekorzystnego oddziaływania na bioróżnorodność regionu, w tym na obszary prawnie chronione oraz na zróżnicowanie i walory estetyczne krajobrazu. Do najistotniejszych możliwych oddziaływań negatywnych należy zaliczono:

- zwiększenie emisji tlenków azotu w przypadku większego wykorzystania biomasy,
- obniżenie bioróżnorodności w przypadku upowszechnienia się monokultur roślin energetycznych (uprawy wielkoobszarowe) lub wprowadzania na obszary cenne przyrodniczo obcych gatunków,
- możliwość obniżenia walorów estetycznych krajobrazu w wyniku zmian użytkowania gruntów (wielkoobszarowe monokultury roślin energetycznych) oraz budowy instalacji służących do wykorzystania zasobów energii odnawialnej (np. wiatraki, tamy, elektrownie geotermalne).

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu „Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015”. Projekt „Programu...” przewiduje listę przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2008-2015, które mogą oddziaływać na środowisko. Wykazane w *Programie* przedsięwzięcia charakteryzują się ograniczonym terytorialnie oddziaływaniem na środowisko, głównie lokalnym. Ich oddziaływanie będzie skutkowało poprawą stanu środowiska na danym terenie. Poniżej przedstawiono listę przedsięwzięć z terenu powiatu ryckiego (tab.13) na podstawie planu operacyjnego zawartego w projekcie *Programu*.

Tab.13. Przedsięwzięcia z terenu powiatu ryckiego dla których przeprowadzono ocenę strategiczną w ramach POŚ dla woj. Lubelskiego (2008)

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Lokalizacja
1.	Rekultywacja składowisk wyłączonej z użytkowania	Urzędy gmin, zarządzający składowiskami
2.	Rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych	Koncesjonariusze
3.	Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach 15-100 tys. RLM na terenie województwa lubelskiego	Agglomeracje: Dęblin, Ryki
4.	Projekty w zakresie gospodarki ściekowej realizowane w pozostałych gminach na terenie województwa lubelskiego	Gminy: Kłoczew, Nowodwór, Ułęż
5.	Projekty w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie województwa lubelskiego	Gminy: Ułęż, Nowodwór, Kłoczew
6.	Projekty gminne w zakresie rozwoju systemów	Gminy: Dęblin

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Lokalizacja
	zaopatrzenia w wodę (ujęcia, stacje uzdatniania, sieci wodociągowe) na terenie województwa lubelskiego	
7.	Polder Stężyczko-Maciejowicki z budowlami odwadniającymi i użytkowymi z pompownią w Prażmowie i służą w Młynkach	Gmina Stężyca i gmina Maciejowice (woj. mazowieckie)
8.	Budowa 9 zbiorników wodnych w gminie Stężyca	Gmina Stężyca
9.	System melioracyjny w gminie Stężyca	Gmina Stężyca
10.	Urządzenia hydrotechniczne w gminie Stężyca	Gmina Stężyca
11.	Modernizacje obwałowań rzek wraz z urządzeniami hydrotechnicznymi, usuwanie skutków powodzi	Rzeki: Wieprz, Okrzejka
12.	Modernizacja kotłowni w budynkach użyteczności publicznej (likwidacja kotłów węglowych) oraz budowa nowych ekologicznych	Urzędy gmin, starostw powiatowe, zakłady opieki zdrowotnej
13.	Termomodernizacje budynków użyteczności publicznej i budynków zakładowych	Województwo lubelskie
14.	Kolektory słoneczne, małe elektrownie wodne, wiatraki, pompy ciepła, kotłownie opalane biomasą	Województwo lubelskie
15.	Realizacja zabezpieczeń akustycznych (ekrany akustyczne, wały ziemne) na obszarach wzmożonego ruchu komunikacyjnego	Zarządzający drogą, samorządy

Dla wszystkich przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (DZ. U. 2004 Nr 257 poz. 2573) oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 maja 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. 2005 nr 92 poz. 769) nakładają obowiązek sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko. Raporty oddziaływania na środowisko dotyczące poszczególnych zadań inwestycyjnych mogą wskazywać działania alternatywne. Wymienione w powyższej tabeli działania wynikają w większości z konieczności spełniania zarówno krajowych wymagań prawnych, jak i wymagań międzynarodowych m. in. wynikających ze wstąpienia Polski w strukturę Unii Europejskiej (np. zapisy Traktatu Akcesyjnego).

6. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIA REALIZACJI PROJEKTU PROGRAMU NA ŚRODOWISKO I OBSZARY CHRONIONE

6.1. Identyfikacja potencjalnych oddziaływań

Identyfikacji oddziaływań pozytywnych i negatywnych, wynikających z wdrożenia projektu *Programu*, dokonano wstępnie w tab.1. W analizach identyfikacyjnych wykorzystano kryteria opisane w sekcji 1.3. niniejszej Prognozy, biorąc pod uwagę:

- charakterystykę programu oraz działań, które związane są z jego realizacją,
- charakterystykę obszaru potencjalnie zagrożonego oraz znaczenie prawdopodobnych oddziaływań.

Działania potencjalnie konfliktowe zostały następnie poddane bardziej szczegółowej analizie z wykorzystaniem metody macierzowej (tab.14). Uwzględniono

także stosowne wskazania Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska co do możliwości wystąpienia potencjalnych oddziaływań negatywnych. Ogółem do wnikliwych analiz zakwalifikowano ogółem 15 działań, które podzielono na 9 kierunków działań z uwagi na podobny charakter zamierzeń inwestycyjnych.

W polach na przecięciu wierszy i kolumn macierzy symbolem **(+)** oznaczono potencjalne oddziaływanie korzystne (wzmocnienie, odbudowa lub poprawa warunków i funkcji ekologicznych oraz poprawa zdrowia i jakości życia mieszkańców), a symbolem **(-)** oddziaływanie potencjalnie niekorzystne (obciążenie środowisko w różny sposób oraz w różnym stopniu i/lub zagrażające zdrowiu człowieka; będące w konflikcie z walorami środowiskowymi; mogące prowadzić do pogorszenia lub degradacji środowiska, szczególnie na obszarach najcenniejszych lub mało odpornych na antropopresję). Przypisanie oceny **(-)** nie oznacza „dyskwalifikacji” określonego celu (zadania) i konieczności jego wyeliminowania z projektowanego dokumentu. Zwraca jednak uwagę na potrzebę właściwego (proekologicznego) ukierunkowania przyszłych działań wdrażających dany cel lub zadanie, przy zastosowaniu odpowiednich instrumentów prawnych, planistycznych i projektowych.

Oddziaływania mogą być bezpośrednie, np. w przypadku receptora, jakim jest powietrze atmosferyczne. Mianowicie emisja zanieczyszczeń do atmosfery spowoduje jej zanieczyszczenie, czyli skutek bezpośredni. Z kolei nadmiernie zanieczyszczone powietrze może prowadzić do degradacji lub zaburzenia funkcji ekologicznych, stworzyć zagrożenie dla zdrowia ludzkiego, a poprzez zjawisko tzw. kwaśnych opadów stopniowo niszczyć także obiekty budowlane (jako skutek pośredni wynikający ze skutku bezpośredniego).

Tab. 14. Macierz identyfikacji potencjalnych oddziaływań projektu „Programu ochrony środowiska dla powiatu ryckiego na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017”

Proponowane kierunki działań w ramach Programu ochrony środowiska	Potencjalne oddziaływania											
	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Fauna	Flora	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
Starorzecze Wisły – aktywna rekreacja w Stężycy	+/-	+	+/-	+/-	+	0	0	+	0	0	0	+
Zalesienia gruntów prywatnych (w tym gruntów nieużytkowanych rolniczo i gruntów ornych)	+/-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	0
Utrzymanie w dobrym stanie urządzeń melioracyjnych, rowów, zastawek i przepustów; Systemy melioracyjne w gminie Stężycza; Bieżąca konserwacja urządzeń melioracyjnych i cieków wodnych oraz konserwacja urządzeń i budowli wodnych służących do gromadzenia i odprowadzania wód	-	+	-	-	+/-	0	0	0	0	0	0	0
Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach 15-100 tys. RLM w zlewni Wieprza i Wisły; Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w pozostałych gminach zlewni Wieprza i Wisły	0	+	0	0	+	+/-	0	0	0	0	0	+
Modernizacja obwałowań rzek wraz z urządzeniami hydrotechnicznymi, usuwanie skutków powodzi (Okrzejka); Urządzenia hydrotechniczne w gminie Stężycza	+/-	+	+/-	+/-	+	0	0	+/-	0	+	0	0
Polder Stężyczko-Maciejowicki z budowlami odwadniającymi i użytkowymi z pompownią w Prażmowie i służą w Młynkach	+/-	+	+/-	-	+/-	0	0	0	0	0	0	0

Proponowane kierunki działań w ramach Programu ochrony środowiska	Potencjalne oddziaływania											
	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Fauna	Flora	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
Budowa oraz bieżąca kontrola systemu obiektów urządzeń zabezpieczających przed powodzią; Koncepcja programowo-przestrzenna. Rozbudowa i budowa urządzeń przeciwpowodziowych doliny Stężyckiej (z uwzględnieniem prawostronnego wału wstępnego rz. Wieprz w Dęblinie)	-	+	-	-	+/-	0	0	+/-	0	0	+	+
Budowa i instalacja nośników energii odnawialnej (kolektory słoneczne, pompy ciepła, biogazownie, turbiny wiatrowe, małe elektrownie wodne)	+/-	+	+/-	+/-	0	+	+/-	+/-	+	+	0	0
Modernizacja dróg i ciągów komunikacyjnych; Budowa i modernizacja dróg powiatowych i gminnych	0	+	0	0	0	0	+/-	+/-	0	0	0	0
+	- realizacja kierunku działania może spowodować pozytywne oddziaływania i skutki											
-	- realizacja kierunku działania może spowodować negatywne oddziaływania i skutki											
0	- oddziaływanie mało istotne lub trudne do jednoznacznego określenia											
+/-	- realizacja kierunku działania może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki											

Tab.15. Charakterystyka potencjalnych oddziaływań

Lp.	Planowane działanie	Bezpośrednie/ Pośrednie	Krótkoterminowe/ Średnioterminowe/ Długoterminowe	Stałe/Chwilowe	Sposoby unikania i minimalizowania negatywnych oddziaływań. Uwagi dodatkowe.
1.	Słarorzecze Wisły – aktywna rekreacja w Służycy	Pozytywny bezpośredni wpływ na zwiększona retencję wód.	Krótkoterminowe negatywne oddziaływania związane z usuwaniem namotów.	Oddziaływania o charakterze stałym.	Przesadzenia będącej pod ochrona roślinności wodnej, nasadzenia wyciętych w czasie prac drzew i krzewów.
2.	Zalesienia gruntów prywatnych (w tym gruntów nieużytkowanych rolniczo i gruntów ornych)	Pozytywny bezpośredni wpływ na zwiększona retencję wód, na florę i faunę.	Długoterminowe oddziaływania glebochronne, wodochronne, rekreacyjno-zdrowotne.	Oddziaływania o charakterze stałym.	Z zalesienia należy wykluczyć: grunty rolne i śródpolne nieużytki zaliczane do siedlisk priorytetowych w programie rolno środowiskowym (np. bagna, mszary, torfowiska, oczka wodne, solniska, trzcinowiska i inne siedliska okresowo podmokłe, murawy kserotermiczne, remizy, wrzosowiska, wydmy) nie chronione lub objęte ochroną prawną jako np. użytki ekologiczne.
3.	Utrzymanie w dobrym stanie urządzeń melioracyjnych: rowów, zastawek i przepustów; Systemy melioracyjne w gminie Służycy; Bieżąca konserwacja urządzeń melioracyjnych i cieków wodnych oraz konserwacja urządzeń i budowli wodnych służących do gromadzenia i odprowadzania wód	Potencjalne negatywne, bezpośrednie oddziaływania na florę, pośrednie na faunę. Potencjalne negatywne oddziaływanie na różnorodność biologiczną a także krajobraz. Bezpośrednie oddziaływanie na krążenie wód powierzchniowych: pozytywne (retencja) lub negatywne (nadmierne odwodnienie gruntów).	Oddziaływania o charakterze średnioterminowym, możliwa sukcesja wtórna i odbudowa roślinności i świata zwierząt. Średnioterminowe oddziaływanie na krajobraz. Nadmierne zawodnienie lub odwodnienie w długim terminie może spowodować zmianę typów siedlisk.	Zazwyczaj oddziaływania o charakterze odwracalnym, chwilowym. Możliwe jednak trwałe (stałe) przekształcenie pierwotnych siedlisk w wyniku długotrwałego odwodnienia lub zawodnienia gruntów.	Największe zagrożenia mogą wynikać z prowadzenia konserwacji cieków. Obiekty melioracyjne powinny natomiast spełniać zarówno funkcje odwadniające jak też nawadniające.
4.	Projekty w zakresie	Pozytywny bezpośredni wpływ	Krótkoterminowe	Możliwość wystąpienia	Zastosowanie nowoczesnej

Lp.	Planowane działanie	Bezpośrednie/ Pośrednie	Krótkoterminowe/ Średnioterminowe/ Długoterminowe	Stałe/Chwilowe	Sposoby unikania i minimalizowania negatywnych oddziaływań. Uwagi dodatkowe.
	gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach 15-100 tys. RLM w zlewni Wieprza i Wisły; Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w pozostałych gminach zlewni Wieprza i Wisły	na jakość wód, pośredni korzystny wpływ na florę i faunę wodną.	potencjalne oddziaływania na wody w wypadku sytuacji awaryjnej.	okresowych uciążliwości odorowych.	technologii oraz stałe monitorowanie procesów technologicznych powinno zminimalizować prawdopodobieństwo wystąpienia sytuacji awaryjnych oraz innych uciążliwości.
5.	Modernizacja obwałowań rzek wraz z urządzeniami hydrotechnicznymi, usuwanie skutków powodzi (Okrzejka); Urządzenia hydrotechniczne w gminie Stężycza	Potencjalne negatywne, bezpośrednie oddziaływania na florę, pośrednie na faunę. Potencjalne pośrednie oddziaływanie na różnorodność biologiczną a także krajobraz.	Oddziaływania o charakterze długoterminowym, teoretycznie odwracalne.	Oddziaływania o charakterze stałym. Budowa i modernizacja obiektów zabezpieczających przed powodzią w sposób stały będzie wpływała na sposób przemieszczania się fal powodziowych oraz na krajobraz. Wpływ na krajobraz może być postrzegany jako negatywny lub pozytywny.	Konserwacja i przebudowa urządzeń przeciwpowodziowych nie wymaga obligatoryjnie sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko.
6.	Polder Stężyczko-Maciejowicki z budowlami odwadniającymi i użytkowymi z pompownią w Prazmowie i służą w Młynkach;	Potencjalne negatywne, bezpośrednie oddziaływania na florę, pośrednie na faunę. Potencjalne pośrednie oddziaływanie na różnorodność biologiczną a także krajobraz.	Oddziaływania o charakterze krótkoterminowym, odwracalne.	Oddziaływania o charakterze okresowym, związane z występowaniem fali powodziowej.	Przedsięwzięcie powinno być uwzględnione w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.
7.	Budowa oraz bieżąca kontrola systemu obiektów urzędów	Potencjalne negatywne, bezpośrednie oddziaływania na florę, pośrednie na faunę.	Oddziaływania o charakterze długoterminowym,	Oddziaływania o charakterze stałym. Budowa obiektów	Budowa obiektów zabezpieczających przed powodzią to ważna inwestycja

Lp.	Planowane działanie	Bezpośrednie/ Pośrednie	Krótkoterminowe/ Średnioterminowe/ Długoterminowe	Stałe/Chwilowe	Sposoby unikania i minimalizowania negatywnych oddziaływań. Uwagi dodatkowe.
	zabezpieczających przed powodzią; Koncepcja programowo-przestrzenna. Rozbudowa i budowa urzędzeń przeciwpowodziowych doliny Słężyckiej (z uwzględnieniem prawostronnego wału wstęcznego rz. Wieprz w Dęblinie)	Potencjalne pośrednie oddziaływanie na różnorodność biologiczną a także krajobraz.	teoretycznie odwracalne.	zabezpieczających przed powodzią w sposób stały będzie wpływała na sposób przemieszczania się fal powodziowych oraz na krajobraz. Wpływ na krajobraz może być postrzegany jako negatywny lub pozytywny.	realizująca nadrzędny interes publiczny. Wydaje się, że oprócz budowania wałów przeciwpowodziowych należy uwzględnić w miarę możliwości tereny, które w sposób kontrolowany mogą być zalewane, a z drugiej strony wykorzystywane rolniczo (poldery).
8.	Budowa i instalacja nośników energii odnawialnej (kolektory słoneczne, pompy ciepła, biogazownie, turbiny wiatrowe, małe elektrownie wodne)	Potencjalnie negatywne, bezpośrednie na awifaunę i ludzi oraz krajobraz (turbiny wiatrowe), Pośrednie na różnorodność biologiczną (uprawy roślin energetycznych)	Oddziaływania o charakterze długoterminowym, odwracalne.	Oddziaływania stałe.	Przy lokalizacji farm wiatrowych należy uwzględnić uwarunkowania zawarte w „Przestrzennych aspektach rozwoju energetyki wiatrowej w woj. lubelskim” (BPP, 2009), a dla biogazowni w „Uwarunkowaniach lokalizacyjnych i procesie inwestycyjnym budowy biogazowni rolniczych w woj. lubelskim” (BPP, 2010).
9.	Modernizacja dróg i ciągów komunikacyjnych; Budowa i modernizacja dróg powiatowych i gminnych;	Bezpośrednie oddziaływanie na krajobraz otoczenia drogi (raczej pozytywne w wypadku modernizacji, Pośredni wpływ na rozwój osadnictwa (wzmocnienie barier ekologicznych).	Krótkoterminowe uciążliwości w fazie budowy lub modernizacji, długoterminowe oddziaływanie zrealizowanego obiektu (hałas, możliwy wpływ ścieków drogowych na jakość wód - w razie braku skutecznego systemu kanalizacji).	Oddziaływanie o charakterze stałym, nieodwracalne (uszczerplenie powierzchni biologicznie czynnej, zmiana rzeźby, szybszy spływ wód opadowych i roztopowych, utrudniona infiltracja).	Ze społecznego punktu widzenia są to inwestycje bardzo pożądane. Prawdopodobnie będą one także stymulowały rozwój nowego osadnictwa. Ich wpływ na środowisko można ograniczać tworząc towarzyszące im pasy zieleni, a także realizując system kanalizacji deszczowej.

6.2. Charakter potencjalnych oddziaływań

W tabeli 15 zamieszczono generalną charakterystykę potencjalnych oddziaływań związanych z wdrażaniem projektowanego dokumentu. Przedstawiono przewidywane oddziaływania, w tym bezpośrednie, pośrednie wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne.

Należy podkreślić, iż jest to prognoza ostrzegawcza – opisane oddziaływania mogą nie ujawnić się w rzeczywistości. Zaprezentowana analiza ma za zadanie wskazanie najważniejszych pól konfliktowych i ewentualnych problemów dotyczących realizacji *Programu*. Odpowiednie planowanie i projektowanie, przy uwzględnieniu obowiązujących wymogów i standardów z zakresu ochrony środowiska i planowania przestrzennego powinno znacząco ograniczyć prawdopodobieństwo wystąpienia sytuacji konfliktowych.

6.2.1. Potencjalne oddziaływania pozytywne

W projekcie POŚ przeważają pozytywne aspekty (przyrodnicze, społeczne i ekonomiczne) związane z jego realizacją. Najistotniejsze działania zmierzające bezpośrednio do poprawy stanu środowiska przyrodniczego zgrupowane są w działaniach:

- budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków i rozbudowa sieci kanalizacyjnych (ograniczenie ładunku zanieczyszczeń, głównie biogenych odprowadzanych do rzek oraz ograniczenie zanieczyszczenia wód podziemnych ze źródeł punktowych),
- wzmacnianie lokalnego systemu ekologicznego powiatu i jego powiązań z obszarami sąsiednimi, a w szczególności zapewnienie drożności korytarza ekologicznego dolin: Wisły i Wieprza,
- oszczędne korzystanie z zasobów środowiska - energia, woda, gleby, kopaliny), w tym racjonalne gospodarowanie przestrzenią geograficzną (wprowadzenie zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego),
- podnoszenie poziomu wiedzy ogólnej i specjalistycznej mieszkańców powiatu oraz wzmacnianiu świadomości ekologicznej społeczności lokalnej,
- wzmacnianie systemu zarządzania środowiskiem.

Realizacja wyliczonych wyżej działań przyczyni się do poprawy oczyszczania ścieków komunalnych, efektywnego gospodarowania odpadami komunalnymi, jak również do oszczędzania energii oraz zrównoważonego gospodarowania wodą i surowcami nieodnawialnymi. Należy podkreślić, że powiększeniu ulegną tereny aktywne biologicznie (zieleń w różnych formach), natomiast dotychczas zaniedbane lub niedostatecznie wykorzystywane tereny odzyskają funkcje przyrodnicze i/lub rekreacyjne.

Realizacja POŚ przyczyni się przede wszystkim do poprawy jakości życia mieszkańców powiatu. Na jakość życia mają wpływ zarówno czynniki o charakterze społeczno-ekonomicznym (np. odpowiednie dochody, zatrudnienie, poczucie bezpieczeństwa, warunki mieszkaniowe, dostępność miejsc służących wypoczynkowi i rekreacji, możliwość rozwoju pod względem intelektualnym i kulturowym) oraz

środowiskowym (jakość elementów środowiska). Program zakłada unowocześnienie sieci infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja) oraz infrastruktury gospodarowania odpadami komunalnymi.

6.2.2. Potencjalne oddziaływania negatywne

Generalnie najistotniejsze potencjalne sytuacje konfliktowe związane są z trwałymi przekształceniami terenu na cele budowlane, przeciwpowodziowe, komunikacyjne i turystyczno-rekreacyjne. Zazwyczaj inwestycje tego typu mają trwałe i nieodwracalny charakter a ich wpływ ujawnia się z jednej strony natychmiastowo (w fazie budowy – zmiany użytkowania i funkcji terenu, krajobrazu), z drugiej zaś w sposób długotrwały (funkcjonowanie – zmiany struktury ekologicznej). W tym kontekście szczególną uwagę należy zwrócić na inwestycje realizowane w obrębie oraz w sąsiedztwie istniejących obszarów chronionych. Odpowiednie planowanie, projektowanie techniczne oraz realizacja zadań budowlanych może wyeliminować znaczące negatywne skutki. Należy podkreślić, że charakter oddziaływań negatywnych jest ściśle związany z wielkością zadania inwestycyjnego (powierzchnia zajmowanego terenu), jego parametrami (inwestycja punktowa lub liniowa, zapotrzebowanie na energię, wodę i surowce; wielkość emisji substancji i energii) oraz lokalizacją. Z tych względów dla projektów inwestycyjnych mogących znacząco negatywnie wpływać na obszary cenne i wrażliwe ekologicznie należy formalnie rozważyć konieczność przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko, ze zmianami z dnia 10 maja 2005 r. i z dnia 21 sierpnia 2007 r. (Dz. U. Nr 257, poz. 2573 z późn. zm.) określa rodzaje przedsięwzięć, które mogą wymagać sporządzenia w/w raportu. Spośród zamierzeń zawartych w POŚ tylko nieliczna grupa może wymagać sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko. Zaliczyć do nich można:

- urządzenia przeciwpowodziowe, z wyłączeniem ich konserwacji i przebudowy,
- urządzenia lub zespoły urządzeń umożliwiające pobór wód podziemnych lub sztuczne systemy zasilania wód podziemnych, niewymienione w § 2 ust.1 pkt. 35, o zdolności poboru wody nie niższej niż 10 m³/h,
- instalacje do oczyszczania ścieków, niewymienione w § 2 ust.1 pkt. 38 przewidziane do obsługi nie mniej niż 400 równoważnych mieszkańców,
- drogi publiczne o powierzchni utwardzonej nie wymienione w § 2 ust.1 pkt. 29 i 30 o długości nie mniejszej niż 1 km,
- gospodarowanie wodą w rolnictwie, w tym melioracje, na obszarze nie mniejszym niż 20 ha, z wyłączeniem urządzeń wymienionych w pkt. 63 oraz stawów rybnych,
- zalesienia o powierzchni powyżej 20 ha lub wylesienia terenów o powierzchni nie mniejszej niż 1 ha, mające na celu zmianę sposobu użytkowania.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. Nr 199, poz.1227 z późn.zm)), procedura oddziaływania na środowisko może być wymagana w kontekście decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach poprzedzającej wydanie decyzji ustalającej warunki prowadzenia robót polegających na regulacji wód oraz budowie wałów przeciwpowodziowych, a także robót melioracyjnych, odwodnień budowlanych oraz innych robót ziemnych zmieniających stosunki wodne na terenach o szczególnych wartościach przyrodniczych, zwłaszcza na terenach, na których znajdują się skupienia roślinności o szczególnej wartości z punktu widzenia przyrodniczego, terenach o walorach krajobrazowych i ekologicznych, terenach masowych lęgów ptactwa, występowania skupień gatunków chronionych oraz tarlisk, zimowisk, przepławek i miejsc masowej migracji ryb i innych organizmów wodnych - wydawanej na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Potencjalne oddziaływania na środowisko są uzależnione od skali i charakteru projektów inwestycyjnych na danym terenie. Analizując konsekwencje środowiskowe proponowanych w projekcie POŚ działań uwzględniono ten aspekt, jak również charakter obszarów, na których te działania mają być realizowane.

Analiza zapisów macierzy oddziaływań (tab.14) oraz ich charakterystyki (tab.15) prowadzi do wniosku, że potencjalne oddziaływania negatywne lub sytuacje konfliktowe mogą być związane z realizacją następujących zadań:

- Budowa oraz bieżąca kontrola systemu obiektów urządzeń zabezpieczających przed powodzią; Koncepcja programowo-przestrzenna. Rozbudowa i budowa urządzeń przeciwpowodziowych doliny Stężyckiej (z uwzględnieniem prawostronnego wału wstecznego rz. Wieprz w Dęblinie);
- Polder Stężycko-Maciejowicki z budowlami odwadniającymi i użytkowymi z pompownią w Prażmowie i służą w Młynkach
- Bieżąca konserwacja urządzeń melioracyjnych i cieków wodnych oraz konserwacja urządzeń i budowli wodnych służących do gromadzenia i odprowadzania wód; Systemy melioracyjne w gminie Stężyca; Utrzymanie w dobrym stanie urządzeń melioracyjnych, rowów, zastawek i przepustów;

Dla części zadań charakter potencjalnych oddziaływań negatywnych nie jest jednoznaczny, niemożliwy do określenia lub mogący nastąpić w ściśle określonych warunkach. Zaliczono do nich:

- Starorzecze Wisły – aktywna rekreacja w Stężycy,
- Zalesienia gruntów prywatnych (w tym gruntów nieużytkowanych rolniczo i gruntów ornych),
- Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach 15-100 tys. RLM w zlewni Wieprza i Wisły; Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w pozostałych gminach zlewni Wieprza i Wisły,

- Modernizacja obwałowań rzek wraz z urządzeniami hydrotechnicznymi, usuwanie skutków powodzi (Okrzejka); Urządzenia hydrotechniczne w gminie Stężycza,
- Budowa i instalacja nośników energii odnawialnej (kolektory słoneczne, pompy ciepła, biogazownie, turbiny wiatrowe, małe elektrownie wodne)
- Modernizacja dróg i ciągów komunikacyjnych; Budowa i modernizacja dróg powiatowych i gminnych

W tab.15 wskazano możliwości ograniczania negatywnych oddziaływań na środowisko. Poniżej scharakteryzowano przedsięwzięcia, których realizacja może powodować niekorzystne lub potencjalnie negatywne oddziaływanie na środowisko:

Starorzecze Wisły – aktywna rekreacja w Stężycy

Przedmiotem inwestycji jest rewitalizacja – odtworzenie starorzecza Wisły w Stężycy poprzez odmulenie dna i zagospodarowanie namulców na użytek zielony po uprzednim wyrównaniu. Efektem będzie przywrócenie dawnego akwenu do uprawiania turystyki wodnej, wędkarskiej oraz poprawienie walorów estetycznych krajobrazu na przylegającym do starorzecza terenie. W części hydrotechnicznej projekt polega na odtworzeniu starorzecza na długości 1455m wraz z zagospodarowaniem terenów nadbrzeżnych i namulców uzyskanych z odmulenia dna. Mając na uwadze walory przyrodnicze i krajobrazowe nie przewiduje się żadnego prostowania linii brzegowej, zachowując dawny jej kształt i wygląd. Dodatkową funkcją na omawianym terenie będzie szeroko pojęta rekreacja. Obszar inwestycji położony w obrębie obszaru Natura 2000 PLB140004 „Dolina Środkowej Wisły”. Podstawowym czynnikiem decydującym o zapewnieniu właściwego stanu ochrony obszaru Natura 2000 jest utrzymanie obecnego reżimu wodnego Wisły i niezakłóconego trwania procesów roztopowych, które warunkują istnienie siedlisk populacji gatunków ptaków (głównie wysp i piaszczystych łąch), będących przedmiotami ochrony na tym obszarze.

Niniejsze przedsięwzięcie zaliczone zostało do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla którego sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko może być wymagane. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Rykach oraz Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Lublinie wydali postanowienie o konieczności sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko planowanego przedsięwzięcia w pełnym zakresie. Następnie Wójt Gminy Stężycza wystąpił do RDOŚ w Lublinie i PPIS w Rykach o uzgodnienie środowiskowych uwarunkowań, zgody na realizację planowanego przedsięwzięcia po opracowaniu raportu. W/w organy pozytywnie uzgodniły warunki środowiskowe dla realizacji planowanej inwestycji.

Dokonując analizy wpływu przedsięwzięcia na sieć Natura 2000 rozpatrywano w raporcie możliwe oddziaływania w kontekście wpływu na integralność obszaru Natura 2000 oraz na spójność tej sieci. Zgodnie ze Standardowym Formularzem danych zagrożeniem dla OSO „Dolina Środkowej Wisły” są następujące czynniki:

- regulacja koryta rzeki, a w szczególności długoterminowe palny jej kaskadyzacji,
- zanieczyszczenie wód,
- niszczenie lasów nadrzecznych,
- płoszenie ptaków w okresie lęgowym,
- kłusownictwo rybackie,
- palenie ognisk i pożary łąk,
- penetracja (raczej rzadka) przez wędkarzy wysp w okresie lęgowym ptaków,
- wycinanie przez miejscową ludność drzew (głównie w międzywalu).

Według raportu realizacja i funkcjonowanie przedsięwzięcia nie generują tego typu zagrożeń. W korycie rzeki oraz na obszarze międzywala nie będą wykonywane żadne prace. Przedsięwzięcie nie wpłynie w żaden sposób na stan zanieczyszczenia wód Wisły lub wykonywanie wędkarstwa w obrębie Wisły. Nie przyczyni się do wywołania żadnych zjawisk patologicznych, jak kłusownictwo, wypalanie czy nielegalne niszczenie zadrzewień.

Realizacja i funkcjonowanie przedsięwzięcia – na skutek wycięcia krzewów i drzew oraz obecności człowieka – spowoduje zmniejszenie dostępnych miejsc lęgowych: jarzębatki (10% lokalnych zasobów gatunku), gąsiorka (10% lokalnych zasobów gatunku), dzięcioła czarnego (w skali nie przekraczającej 0,5% zasobów w obszarze), nastąpi zmniejszenie powierzchni żerowiskowej: zimorodka, rybitwy biało czelnej, rybitwy rzecznej w skali nie przekraczającej 0,5% zasobów w obszarze. Nie wpłynie w żaden sposób na przebieg procesów ekologicznych warunkujących funkcjonowanie obszaru. Nie wpłynie na ograniczenie liczebności oraz zagęszczenia populacji ptaków będących przedmiotami ochrony. Zmniejszenie powierzchni dostępnych miejsc lęgowych dla jarzębatki i gąsiorka oraz zmniejszenie powierzchni żerowiskowych zimorodka oraz rybitwy biało czelnej oraz rzecznej będzie miało bardzo małą skalę i w żaden sposób nie wpłynie na funkcjonowanie populacji tych ptaków w obrębie całego OSO. Przedsięwzięcie nie tworzy żadnych skutków w postaci bariery ekologicznej, które mogłyby zakłócić funkcjonowanie doliny Wisły jako korytarza ekologicznego, szlaku migracji zwierząt. W związku z tym nie wpłynie w żaden sposób na spójność sieci Natura 2000.

Zalesienia gruntów prywatnych (w tym gruntów nieużytkowanych rolniczo i gruntów ornych)

Podstawy dotyczące prowadzenia zalesień zawiera Krajowy Program Zwiększania Lesistości (KPZL), zaktualizowany w 2003 roku. Najważniejszym aktem prawnym z punktu widzenia realizacji programu zalesień jest ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 r.

Zgodnie z odpowiednimi zapisami ustawowymi grunty przeznaczone do zalesienia określa miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego lub decyzja o warunkach zabudowy. W nowej ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, problematyka zalesień została ujęta jednoznacznie w art. 16 ust. 1 w następującym zapisie: „a w przypadkach planów miejscowych, które sporządza się wyłącznie w celu przeznaczenia gruntów do

zalesienia lub wprowadzenia zakazu zabudowy, dopuszcza się stosowanie map w skali 1:5000”.

Do zalesienia powinny być przeznaczane przede wszystkim grunty orne, a w mniejszym stopniu użytki zielone:

- klasy bonitacyjne VIz do zalesienia w całości,
- klasy bonitacyjne VI do zalesienia w całości z wyjątkiem gruntów rokujących ich rolnicze użytkowanie,
- klasy bonitacyjne V do zalesienia częściowo, tj. stanowiące śródleśne enklawy i półenklawy o powierzchni do 2 ha w jednym konturze lub o szerokości między brzegami lasu do 150 m (8-10 krotna wysokość drzew), jeżeli odległość od tych gruntów do obecnych lub perspektywicznych siedlisk gospodarstw rolnych wynosi ponad 5 km, a ich nachylenie przekracza 12° oraz inne w uzasadnionych lokalnie przypadkach,
- klasa IVa i IVb do zalesienia w przypadkach sporadycznych, tj. enklawy i półenklawy o powierzchni do 0,5 ha lub o szerokości do 50 m (3-5 krotna wysokość drzew), szczególnie z utrudnionym dojazdem, małe powierzchnie nieregularnych wcięć w głąb lasu (do 0,1 ha) oraz grunty o nachyleniu powyżej 20°,
- grunty klas I-III mogą być zalesiane jedynie wyjątkowo w przypadkach bardzo małych wydłużonych enklaw i półenklaw, położonych w uciążliwej szachownicy z gruntami leśnymi o szerokości między lasami do 30 m (2 krotna wysokość drzew) oraz grunty o nachyleniu powyżej 25°,
- inne grunty oraz nieużytki nadające się do zalesienia, bądź mogące stanowić uzupełniający składnik ekosystemu leśnego, a w szczególności:
 - 1) grunty skażone, zdegradowane i zagrożone erozją silną,
 - 2) grunty położone przy źródłiskach rzek lub potoków, na wododziałach, wzdłuż brzegów rzek oraz na obrzeżach jezior i zbiorników wodnych,
 - 3) lotne piaski i wydmy piaszczyste,
 - 4) strome stoki, zbocza urwiska i zapadliska,
 - 5) hałdy i tereny po wyeksploatowanym piasku, żwirze, torfie i glinie.

Lokalizacja zalesień powinna zapewniać zmniejszenie rozdrobnienia i rozproszenia kompleksów leśnych. Należy dążyć do tego, żeby docelowa powierzchnia kompleksu leśnego nie była mniejsza niż 5 ha. Powierzchnie poniżej 0,5 ha powinny być wykorzystywane do tworzenia zbiorowisk drzewiasto-krzewiastych o funkcjach zadrzewień.

Zalesianie gruntów porolnych powinno sprzyjać tworzeniu zwartych kompleksów leśnych o racjonalnej granicy rolno-leśnej, a także tworzeniu zwartego systemu przyrodniczego łącznie z innymi obszarami o funkcjach ekologicznych. Zalesienia powinny uwzględniać również tworzenie korytarzy ekologicznych pomiędzy dużymi kompleksami leśnymi.

Kontrolowanych decyzji wymagają projekty zalesiania:

- siedlisk zlokalizowanych w dolinach rzek i na terenie zabagnionych obniżzeń,
- rolniczych polan (enklawy) puszczańskich o walorach przyrodniczych i kulturowych,

- obszarów o wybitnych walorach widokowych (obszary takie należy zaznaczyć w planach zagospodarowania przestrzennego gmin).

Tego typu grunty orne i półnaturalne ekosystemy mają priorytetowe znaczenie dla działań rolno-środowiskowych (promowanie zamiany gruntów orných na użytki zielone), których celem będzie zachowanie półnaturalnych ekosystemów trawiastych, zachowanie bądź odbudowa małej retencji wodnej i ochrona różnorodności biologicznej terenów rolniczych.

W przypadku nie podejmowania przez władze gminne decyzji o opracowaniu lub aktualizacji planu przestrzennego zagospodarowania, podstawą do zalesienia gruntów o powierzchni nie przekraczającej 5 ha może być decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu podjęta z zachowaniem przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. W pozostałych przypadkach decyzję o sporządzeniu aneksu do miejscowego planu przestrzennego zagospodarowania dotyczącego zalesień podejmuje rada gminy. Trzeba zaznaczyć, iż projekt studium gminnego oraz projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego są objęte obowiązkiem przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Z programu zalesień **należy bezwzględnie wykluczyć** następujące kategorie:

- grunty rolne i śródpolne nieużytki zaliczane do siedlisk priorytetowych w programie rolno środowiskowym (np. bagna, mszary, torfowiska, oczka wodne, solniska, trzcinowiska i inne siedliska okresowo podmokłe, murawy kserotermiczne, remizy, wrzosowiska, wydmy) nie chronione lub objęte ochroną prawną jako np. użytki ekologiczne,
- miejsca cenne z historycznego bądź archeologicznego punktu widzenia.

Należy podkreślić, że nie przewiduje się prowadzenia zalesień w obrębie dolin: Wisty i Wieprza

Utrzymanie w dobrym stanie urządzeń melioracyjnych, rowów, zastawek i przepustów; Systemy melioracyjne w gminie Stężycy; Bieżąca konserwacja urządzeń melioracyjnych i cieków wodnych oraz konserwacja urządzeń i budowli wodnych służących do gromadzenia i odprowadzania wód

Nieodpowiednio prowadzone prace konserwacyjne mogą prowadzić do istotnego zubożenia roślinności w strefach brzegowych, a to może wpłynąć na zmniejszenie populacji i bioróżnorodności fauny. Z tego względu prace tego typu powinny być odpowiednio zaprojektowane i skonsultowane z przyrodnikami. Z drugiej strony konserwacja urządzeń wodnych i melioracyjnych umożliwia sprawne ich funkcjonowanie. W kontekście prac melioracyjnych powinno się zakładać nie tylko prowadzenie odwodnień, ale także retencjonowanie wody. Skutkiem suszy jest szereg zjawisk, takich jak: istotne obniżenie zwierciadła wody w zbiornikach i oczkach wodnych, przesychanie mokradeł, spadek wydajności bądź całkowity zanik źródeł i wsięków, zanik przepływów w górnych odcinkach rzek. Równolegle występują istotne trudności w gospodarce wodnej, takie jak zmniejszenie wydajności studni, niekiedy zanik wody w płytszych studniach, zwiększone zapotrzebowanie na wodę w rolnictwie, trudności w zagwarantowaniu przepływu nienaruszalnego, ograniczenia

bądź całkowita niemożność poboru wody z cieków, stopniowe wykorzystanie, aż do całkowitego zaniku retencji użytecznej w zbiornikach.

Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach 15-100 tys. RLM w zlewni Wisły i Wieprza

Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w pozostałych gminach zlewni Wisły i Wieprza

Program zawiera działania związane z uporządkowaniem systemu gospodarki wodno-ściekowej. Ustawa z dnia 18 lipca 2001r. - Prawo wodne (art. 208, ust.1) zobowiązuje gminy do realizacji zadania własnego gmin w zakresie usuwania i oczyszczania ścieków (ustawa o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm., ustawa - Prawo wodne: art. 43, ust. 5) na obszarach aglomeracji wyznaczonych na ich terenie w terminach:

- do 31 grudnia 2015 r. w przypadku aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) wynoszącej od 2000 do 15000,
- do 31 grudnia 2010 r. w przypadku aglomeracji o RLM wynoszącej powyżej 15000.

Realizacja planowanych inwestycji pozwala na zachowanie wymogów obowiązujących standardów środowiska, zarówno w odniesieniu do obszaru bezpośredniego usytuowania zamierzeń inwestycyjnych jak i terenów sąsiadujących z nimi. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej powinna uwzględniać wymogi rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U. Nr 137, poz. 984). W związku z eksploatacją nowych odcinków sieci kanalizacyjnej może nastąpić niewielki wzrost zapotrzebowania na wodę. Istniejący obecnie system zaopatrzenia w wodę będzie zaspakajał potrzeby przy ewentualnym wzroście zapotrzebowania. Planowane inwestycje przez zastosowane technologie gwarantują jej szczelność, a tym samym jej eksploatacja nie będzie negatywnie oddziaływać na środowisko, szczególnie wód podziemnych. Przyczyni się poprawy stanu środowiska wokół terenów zabudowanych i warunków higieniczno-sanitarnych mieszkańców.

W ściekach niezależnie od ich pochodzenia występują liczne mikroorganizmy saprofityczne i oportunistyczne, a niekiedy chorobotwórcze. Najbogatsza mikroflora występuje w ściekach o charakterze bytowo-gospodarczym, w skład której wchodzi bakterie należące do rodziny *Enterobacteriaceae*, *Pseudomonadaceae*, *Lactobacillaceae* oraz liczne grzyby strzępkowe, jak pleśnie lub drożdże i drożdżopodobne. Wraz z kropelkami ścieków powstającymi podczas poddawania ich w oczyszczalniach procesom technologicznym, takim jak mieszanie czy napowietrzanie, przedostają się do powietrza mikroorganizmy. Według EPA (1991) przyjmuje się, że mikroorganizmy mogą zostać przeniesione ze ścieków do powietrza dopiero wtedy, gdy zostanie przekroczone ich tzw. stężenie progowe w ściekach, wynoszące ok. 10^3 komórek w 1 cm^3 .

Funkcjonowanie oczyszczalni może spowodować zwiększoną emisję odorów, a zmniejszoną emisję amoniaku oraz ilości mikroorganizmów w związku z zaprzestaniem użytkowania zbiorników bezodpływowych tzw. szamb.

Przeprowadzone wcześniej inwestycje nie wskazują na możliwość naruszenia obowiązujących dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń i ich niekorzystnego oddziaływania na ludzi. Trasy projektowanych sieci kanalizacyjnych poprowadzono są z reguły wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych. Występują tu głównie przydrożne drzewa i krzewy, a w obrębie niektórych siedlisk istnieją ogródki z roślinnością ozdobną lub warzywami. Budowa kanalizacji sanitarnej nie powinna spowodować powstawania konfliktów społecznych. Co więcej realizacja inwestycji przyniesie wymierne korzyści zamieszkującym tam mieszkańcom i powinna spotkać się z ich aprobatą. Przyczyni się do poprawy jakości życia ludzi, potencjalnie zmniejszy ryzyko zachorowalności na choroby związane ze ściekami i fekaliami. Zwiększy także możliwość inwestowania oraz unowocześniania produkcji rolnej na tym terenie.

Modernizacja obwałowań rzek wraz z urządzeniami hydrotechnicznymi, usuwanie skutków powodzi (Okrzejką); Urządzenia hydrotechniczne w gminie Stężycza;

Polder Stężyczko-Maciejowicki z budowlami odwadniającymi i użytkowymi z pompownią w Prażmowie i służą w Młynkach

Zadania te zostały ujęte w „Programie ochrony środowiska woj. lubelskiego...”. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2007-2011” (Lublin, 2008) wskazuje listę przedsięwzięć, które mogą oddziaływać na środowisko. Dla przedsięwzięć umieszczonych na liście wynikających w większości z konieczności spełniania zarówno krajowych wymagań prawnych, jak i wymagań międzynarodowych nakłada się obowiązek sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko. Dla części przedsięwzięć dokonano oceny ich wpływu na poszczególne elementy ochrony środowiska. Przewidziane w nim działania, mianowicie:

- przebudowa, rozbudowa i budowa wałów przeciwpowodziowych,
- właściwe utrzymanie wód i urządzeń wodnych,
- renaturalizacja dolin rzecznych,
- modernizacja melioracji szczegółowych

realizowane w ramach „Kształtowania zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy” zostały we wszystkich komponentach środowiska ocenione jako oddziaływania dodatnie, jedynie w kontekście wpływu na powietrze, hałas i gospodarkę odpadami jako oddziaływanie dodatnie warunkowe lub b.słabe. Zabezpieczenie przed ewentualnymi zjawiskami powodziowymi to istotne zadanie o charakterze nadrzędnego interesu publicznego (zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom miejscowości położonych nad w/w rzekami i obszarów przyległych). W miarę możliwości należy jednak uwzględniać naturalne warunki przyrodnicze panujące w dolinach rzecznych ze względu na negatywny wpływ na warunki siedliskowe oraz zaburzenia w funkcjonowaniu ekosystemu jako korytarzy ekologicznych. Z tego względu prace przeciwpowodziowe powinny być prowadzone ze szczególną rozważą, przy uwzględnieniu funkcjonowania obszarów

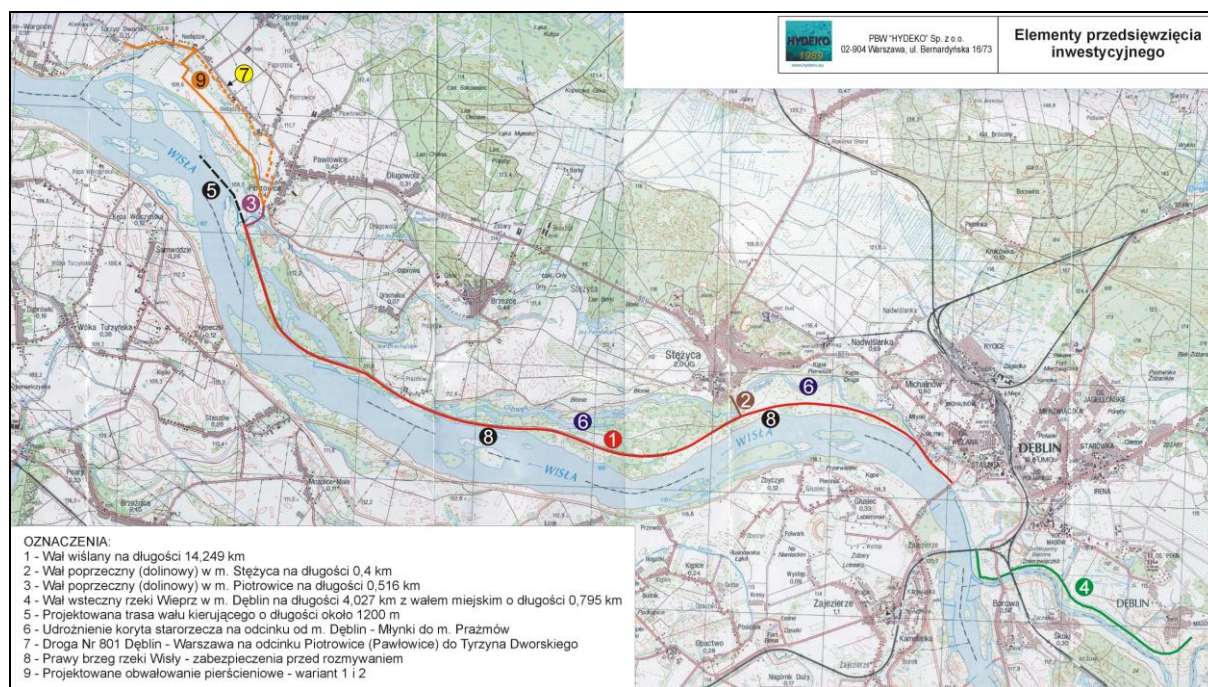
Natura 2000. Umieszczone w *Programie* przedsięwzięcie nie jest zadaniem własnym powiatu ani gmin lecz wynika z zadań realizowanych przez Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Lublinie. Brak obecnie nawet ogólnych danych na temat miejsca i zakresu przedsięwzięć. Z dużym prawdopodobieństwem należy stwierdzić, że w zakładanym horyzoncie czasowym – 2017 r. mogą być wykonane jedynie prace koncepcyjne i projektowe związane z tymi przedsięwzięciami.

Koncepcja programowo-przestrzenna. Rozbudowa i budowa urządzeń przeciwpowodziowych doliny Stężycy (z uwzględnieniem prawostronnego wału wstecznego rz. Wieprz w Dęblinie)

Przedsięwzięcie inwestycyjne podzielono na 6 zadań, których realizację przewidziano na 9 lat (ryc.2). Początek inwestycji planowany jest na 2011 rok, a zakończenie na 2020.

Inwestycja będzie polegała na:

- modernizacji wału wiślanego, odcinek o długości 14,249 km od mostu drogowego w m. Dęblin do m. Piotrowice,
- modernizacji wału porzecznego (dolinowy) w m. Stężycza o długości 0,400 km (od wału wiślanego do ul. Rynek w m. Stężycza),
- modernizacji wału porzecznego w m. Piotrowice o długości 0,516 km,
- modernizacji wału wstecznego rz. Wieprz w m. Dęblin na długości 4,027 km (od mostu drogowego nad rzeką Wieprz do m. Masów) wraz z wałem „miejskim”, odcinek o długości 0,795 km (od mostu drogowego nad rzeką Wieprz do mostu kolejowego w m. Dęblin),
- budowie wału kierującego o długości około 1200 m w rejonie m. Piotrowice,
- udrożnieniu koryta starorzecza – odnogi na terenie zawala na odcinku od m. Młynki do m. Prażmów,
- spełnianie funkcji przeciwpowodziowej przez modernizowaną drogę wojewódzką Nr 801 Dęblin – Warszawa na odcinku od m. Pawłowice – Tyrzyn lub budowa nowego odcinek wału wiślanego od m. Piotrowice do m. Tyrzyn w woj. mazowieckim, odcinek o długości około 4,04 km,
- odcinkowym zabezpieczeniu skarp przed erozją - prawy brzeg rzeki Wisły od ujścia Wieprza do m. Piotrowice.
- budowie obwałowania pierścieniowego od m. Pawłowice – Tyrzyn (dwa warianty).

Ryc. 2. Elementy przedsięwzięcia inwestycyjnego „Rozbudowa i budowa urządzeń przeciwpowodziowych doliny Stężyckiej” (źródło: WZMiUW w Lublinie)

Poniżej przedstawiono możliwe oddziaływania planowanej inwestycji na podstawie „Koncepcji programowo-przestrzennej przedsięwzięcia inwestycyjnego na rozbudowę i budowę urządzeń przeciwpowodziowych doliny Stężyckiej (z uwzględnieniem prawostronnego wału wstecznego rzeki Wieprz w Dęblinie. Raport oddziaływania inwestycji na środowisko w tym Natura 2000” (WZMiUW w Lublinie, 2009).

Niepodejmowanie przedsięwzięcia w obrębie koryta rzeki Wisły w stosunku do wysp i odsypisk znajdujących się na niej jest korzystne dla ptaków tam gniazdujących, jest wręcz warunkiem ich przetrwania. Natomiast brak ingerencji (użytkowanie obszaru w dotychczasowej formie) w stosunku do znajdujących się na zawału siedlisk oznacza ich dalszą degradację – brak użytkowania łąk i pastwisk spowoduje ich zarastanie krzewami i drzewami a brak połączenia starorzeczy z korytem Wisły – całkowite zamulanie i tak już płytkich starorzeczy i zarośnięcie ich trzciną. Rozpatrywany teren będzie tracił stopniowo swoje walory przyrodnicze przekształcając się w seminaturalne zarośla z pojedynczymi drzewami i masowo rozwijającymi się gatunkami inwazyjnymi.

Zaplanowano trzy podstawowe warianty realizacji zabezpieczenia przeciwpowodziowego doliny Stężyckiej:

WARIANT ARCHIWALNY - wał przeciwpowodziowy zamykający dolinę Stężycką.

WARIANT RZGW – wał kierujący (wiszący) od wału w m. Piotrowice w dół rzeki na odcinku ~1200 m.

WARIANT WZIUM – pierścieniowy wał przeciwpowodziowy zamykający dolinę Stężycką o długości około 4,6 km. Rozbudowa wału polegałaby na: przebudowie drogi na koronie wału, remoncie śluzy wałowej.

Zaplanowano dwa warianty :

1. Wariant 1 - lokalizacja wału pierścieniowego wzdłuż granicy zabudowań i odcinków szosy nr 801 Piotrowice - Tyrzyn
2. Wariant 2 - lokalizacja wału pierścieniowego po poziomicy bliżej szosy nr 801 Piotrowice - Tyrzyn

W bezpośrednim sąsiedztwie planowanej inwestycji, na około 16-km odcinku rzeki Wisły, od ujścia Wieprz w dół rzeki od 396 do 412 km szlaku żeglugowego rzeki (w całości planowanym do objęcia ochrona jako „Wyspy Stężyckie”, występuje regularnie około 110 gatunków ptaków, w tym 60-70 lęgowych. Wśród nich stwierdzono regularne gniazdowanie niżej wymienionych gatunków ptaków, wskazanych do ochrony w Dyrektywie Ptasiej Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG: rybitwa rzeczna, rybitwa białoczelna, błotniak stawowy, derkacz, kulon, mewa czarnogłowa, bocian czarny.

Naturalna szata roślinna doliny Wisły jest obecnie bardzo zmieniona. Dla dolin dużych rzek okresowo zalewanych charakterystyczne są rozległe nadrzeczne łągi i olsy. Dawniej porastały one dolinę Wisły na znacznej długości. Terasa zalewowa została odcięta wałem, co spowodowało przekształcenie pozostałych tam skrawków łągów w kierunku borów. Większość żyznych siedlisk łągowych wykorzystywana jest obecnie jako łąki lub pola uprawne. Pod względem fitosocjologicznym były to przeważnie zespoły łągu wierzbowo topolowego (*Salici-Populetum*), łągu olszowego (*Circaeo-Alnetum*) oraz wiązowojesionowego (*Ficario-Ulmetum*). Duże kompleksy zmeliorowanych łąk ciągną się od Dębłina po Paprotnię, są to łąki świeże.

Mając na uwadze wysokie walory przyrodnicze tego odcinka Wisły i jego znaczenie dla ochrony priorytetowych siedlisk i nielicznych już w Europie gatunków wodno błotnych a z drugiej strony widząc potrzebę zabezpieczenia mieszkańców oraz mienie konieczny był kompromis. Taki kompromis polegający na uwzględnieniu możliwości wykonywania w ostoi ptasiej „Dolina Wisły Środkowej” prac związanych z ochroną przeciwpowodziową przewidzieli sami projektodawcy tego obszaru Natura 2000. Zgodnie z zapisem z formularza SDF rejestracyjnego tego obszaru, „ *obszar podlega działaniom z zakresu ochrony przeciwpowodziowej. Istniejące obiekty i urządzenia związane z ochroną przeciwpowodziową oraz koryta rzeczne wymagają utrzymania ich w należyłym stanie technicznym. Na obszarze będą prowadzone działania zapewniające swobodny spływ wód oraz lodu. Przy wykonywaniu powyższych zadań zachowana zostanie dbałość o utrzymanie dobrego stanu ekologicznego doliny. Wykonywanie tych prac obejmuje różne fragmenty doliny rzecznej i nie ma istotnego wpływu na całość obszaru Natura 2000. Ujemny wpływ na obszar może mieć planowana regulacja koryta rzeki, a w szczególności długoterminowe plany jej kaskadyzacji; zanieczyszczenie wód, niszczenie lasów nadrzecznych; płoszenie ptaków w okresie lęgowym; ” . Ostateczna wersja rozwiązań projektowych poprzedzona została licznymi konsultacjami i spotkaniami z władzami samorządowymi, społecznością lokalną oraz rozmowami z ekologami. Jest kompromisem między koniecznością pilnego zabezpieczenia ludzi i mienia przed zagrożeniem powodziowym a zachowaniem miejsc lęgowych cennych gatunków*

ptaków (wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG) objętych ochroną w ramach sieci Natura 2000.

Ocena skali oddziaływań wskazuje na znaczące oddziaływanie wariantów ARCHIWALNEGO i RZGW inwestycji uniemożliwiającego wręcz ich realizację bez konsekwencji dla celów ochrony. Natomiast pozostałe warianty WZMiUW mogą zostać zrealizowane, gdyż jak wynika z powyższych analiz przedsięwzięcia będzie się wiązać z niewielkim negatywnym oddziaływaniem na obszary Natura 2000. Jak wynika z przedstawionej analizy bardziej korzystna jest dla środowiska realizacja przedsięwzięcia w/g wariantu WZMiUW. Wariant 2 - lokalizacja wału pierścieniowego po poziomicy bliżej szosy Piotrowice - Tyrzyn mniej ingeruje w środowisko i jest dużo tańsza (potrzebne są znacznie niższe wały) co przemawia za jej realizacją.

WARIANT ARCHIWALNY wprowadza bardzo duże niekorzystne zmiany w elementach przyrodniczych w stosunku do stanu aktualnego. Realizacja wariantu pociągnie za sobą zniszczenie bezpośrednio około 8 ha cennych zbiorowisk roślinnych z listy Natura 2000 w ostoi siedliskowej PLH „Wisły Środkowej” (3270- zalewane muliste brzegi rzek 3 ha oraz 3150 – starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki ok. 5 ha).

Budowa wału spowoduje przecięcie korytarza ekologicznego dla wielu gatunków zwierząt – ograniczenie możliwości przemieszczania się wielu gatunków ssaków i płazów oraz wzrost ich śmiertelności ale co najważniejsze ograniczy możliwości gniazdowania wielu cennych gatunków ptaków. Straty w wartości przyrodniczej (utrata miejsc lęgowych) będą znaczne i nieodwracalne, gdyż w przypadku mowy pospolitej i rybitwy rzecznej, aż połowa krajowej populacji tego gatunku gnieździ się nad Wisłą. Odcinek między ujściem Wieprza a Piotrowicami (km 393-410 km Wisły) jest jednym z kilku najważniejszych miejsc gniazdowania tych gatunków na Wiśle. Straty bezpośrednie lub pośrednie związane ze spadkiem liczebności w/w gatunków, w przypadku budowy wału według tego wariantu, można szacować nawet na 10 % populacji krajowej w/w gatunków. Sama realizacja WARIANTU RZGW w stosunku do stanu aktualnego wydaje się znikoma, bo pociągnie za sobą zniszczenie bezpośrednio tylko poniżej 1 ha siedliska 3270- zalewane muliste brzegi rzek z listy NATURA 2000. Jednak realizacja wału kierującego (wiszącego) od wału w m. Piotrowice w dół rzeki na odcinku ~1200 m powoduje daleko idące niekorzystne (dla awifauny) przekształcenia koryta Wisły poniżej. Budowa spowoduje w dość szybkim czasie zalądowanie wysp (zapiaszczenie przestrzeni między wyspami a lądem) co będzie przyczyną znacznego spadku walorów środowiskowych dla ptaków w „Dolina Wisły Środkowej” PLB 140004 - utratę miejsc lęgowych najcenniejszych gatunków w ostoi ptasiej (mowy pospolitej czarnogłowej, rybitwy zwyczajnej, białoczelnej oraz sieweczki rzecznej i obroźnej). W przypadku wyboru tego wariantu do realizacji, należy liczyć się z dużymi stratami przyrodniczymi sięgającymi kilku procent w/w populacji. Z przyrodniczego punktu widzenia projekt według wariant RZGW jest niezadowolający i nie powinien być realizowany.

WARIANT WZMiUW 1 i 2 budowy wałów pierścieniowych w dużej odległości od koryta rzeki wprowadzają umiarkowane zmiany w elementach przyrodniczych w stosunku do stanu aktualnego. Realizacja któregośkolwiek z tych wariantów pociągnie za sobą zniszczenie bezpośrednio zbiorowisk roślinnych na powierzchni około kilkunastu hektarów, ale będą to mało cenne zagospodarowane grunty bez siedlisk Natura

2000. Z przyrodniczego punktu widzenia projekt według wariantu 1 lub 2 niesie niewielkie zagrożenia dla układu przyrodniczego projektowania inwestycji i kształtowania terenu, przede wszystkim pod kątem właściwego formowania stosunków wodnych oraz umożliwienia poprawy warunków bezpieczeństwa przeciwpowodziowego ale nie będzie się to odbywać dużym kosztem środowiska. Zagrożenia dla elementów przyrodniczych są różnorodne i nie wszystkie można jednoznacznie sprecyzować. Zauważa się dwa główne obszary problemowe: Najważniejszymi problemami są:

- zaburzenia w krajobrazie – będzie to nowy obcy, dobrze widoczny element w krajobrazie i konieczne jest szczegółowe zaplanowanie zieleni towarzyszącej po trasie w celu zamaskowania nowego obiektu, z uwzględnieniem potrzeb zwierząt w tym szczególnie ptaków.
- bariera ekologiczna - wprowadzenie wał ogranicza w niewielkim stopniu możliwości migracji małych zwierząt (płazy, gady, gryzonie) ale są one niewielkie. Z przyrodniczego punktu widzenia wariant 1 lub 2 nie powinny spowodować wysoce niekorzystnych następstw, przy czym realizacja inwestycji według wariantu WZIUM 2 wydaje się bardziej korzystna z uwagi na utrzymanie maksymalnej powierzchni retencyjnej doliny i przy najmniejszych szkodach siedliskowych.

Budowa wałów pierścieniowych planowana jest na gruntach intensywnie użytkowanych rolniczo w związku z powyższym nie nastąpi zniszczenie siedlisk Natura 2000 i innych naturalnych zbiorowisk roślinnych. Modernizacja wału nie zmienia trasy jego przebiegu. Wały pozostaną w tym samym miejscu i nie zmienią się ich parametry (poza nowym elementem jakim jest droga wałowa od strony zawala). Po zadarnieniu wałów przywrócone zostaną sztuczne zbiorowiska trawiaste jakie tam istniały przed rozpoczęciem robót. W obrębie obszaru zainwestowania Koncepcji Programowo – Przestrzennej dla przedsięwzięcia inwestycyjnego na rozbudowę i budowę urządzeń przeciwpowodziowych doliny Stężyckiej (z uwzględnieniem prawostronnego wału wstecznego rz. Wieprz w Dęblinie) nie znajdują się żadne z w/w siedlisk Natura 2000, w związku z czym nie nastąpi ich zniszczenie ani fragmentacja. Podczas procesu inwestycyjnego ani podczas eksploatacji nie dojdzie również do zniszczenia siedlisk i gatunków. Udrożnienie starorzecza bardzo korzystnie wpłynie na występującą tam ichtiofaunę oraz na stan sąsiadujących siedlisk podmokłych np. ziołorośla nadrzeczne, łągi. Zabezpieczy to cenne ekosystemy dolinowe przed przesuszeniem. Starorzecza, zlokalizowane są w takiej odległości do wału, że przy zachowaniu przewidywanych w dokumentacji środków ostrożności pozostaną nienaruszone. Na całej długości wału dojdzie do zniszczenia zadarnienia, które zostanie odtworzone zaraz po zakończeniu inwestycji ze względu na konieczność jak najszybszego umocnienia obwałowania.

Ten odcinek Wisły charakteryzuje się występowaniem w korycie rzeki bardzo dużą ilością następujących gatunków ptaków: mewy pospolitej, mewy srebrzystej, mewy czarnogłowej, rybitwy rzecznej i rybitw białoczelnej, ostrygojada, sieweczki rzecznej i sieweczki obrożnej. Dla każdego z tych gatunków populacje zasiedlające omawiany odcinek stanowią przynajmniej kilka, a w niektórych przypadkach nawet

kilkanaście procent populacji polskiej. Ponadto notowana tu jest nieoczekiwanie duża liczebność derkacza, gatunku zagrożonego w skali globalnej. Proporcjonalnie duże liczebności ptaków siewkowych i kaczek związanych z pastwiskami i łąkami: czajka, rycyk, krwawodziób, cyranka, płaskonos i krakwa. W Europie zanik ich siedlisk lęgowych jest obecnie wręcz katastrofalny, dlatego też należy liczyć się w przyszłości z możliwością wykorzystywania Wisły przez populacje zachodnie. Szczególne walory przyrodnicze tego odcinka wynikają zarówno z faktu zarejestrowania na nim licznych gniazdujących populacji gatunków rzadkich w skali Europy lub Polski, jak też dużej wartości ornitologicznej poszczególnych środowisk. Przebudowa wału wstecznego rzeki Wieprz oraz wału przeciwpowodziowego Wisły w rejonie miejscowości Stężycza nie wpłynie znacząco na zmniejszenie populacji gniazdującej na wyspach i odsypiskach wiślanych, gatunków ptaków z załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG oraz na inne gatunki występujące na obszarze „Doliny Środkowej Wisły” pod warunkiem zaniechania budowy nowego odcinka wału przecinającego dolinę Stężyczką zgodnie z „Wariantem Archiwalnym” Budowa wału wiślanego od m. Piotrowice do m. Tyrzyn, na długości ok.. 4,040 km, na terenie województw lubelskiego i mazowieckiego Ponieważ nie wykonanie inwestycji przyniosłoby niekorzystne skutki społecznoekonomiczne na poziomie lokalnym i regionalnym, inwestycja powinna być wykonana (nadrzędny interes publiczny) pod warunkiem podjęcia wszelkich starań w celu zmniejszenia do minimum wpływu inwestycji na gatunki zwierząt (głównie ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG) oraz na siedliska stanowiące miejsca ich rozrodu i żerowania. W rejonie planowanej przebudowy i modernizacji wału przeciwpowodziowego, najistotniejsze będą oddziaływania na środowisko przyrodnicze doliny rzeki Wisły - obszar ptasi Natura 2000 „Dolina Środkowej Wisły”. W związku z brakiem możliwości ominięcia obszarów chronionych, w tym obszarów Natura 2000 przez które przechodzi modernizowane obwałowanie, przeanalizowano zakres oddziaływań przyrodniczych na chronione gatunki, siedliska i wyznaczono odpowiednie środki łagodzące.

Budowa i instalacja nośników energii odnawialnej (kolektory słoneczne, pompy ciepła, biogazownie, turbiny wiatrowe, małe elektrownie wodne)

Wpływ na środowisko przyrodnicze zostało scharakteryzowane w Prognozie oddziaływania na środowisko projektu „Programu rozwoju alternatywnych źródeł energii dla woj. lubelskiego” (2007) (Wołoszyn, Furtak), dla energetyki wiatrowej w „Przestrzennych aspektach rozwoju energetyki wiatrowej w woj. lubelskim” (BPP, 2009), a dla biogazowni w „Uwarunkowaniach lokalizacyjnych i procesie inwestycyjnym budowy biogazowni rolniczych w woj. lubelskim” (BPP, 2010).

Regulacje prawne budowy elektrowni wiatrowych znacznie ograniczają dostępne obszary lokalizacji tych inwestycji. Dotyczy to w szczególności ograniczeń środowiskowych. Głównymi negatywnymi oddziaływaniami elektrowni wiatrowych jest ich wpływ na zasoby faunistyczne (w tym szczególnie na awifaunę) oraz zdrowie mieszkańców. Badania naukowe przeprowadzone na świecie wskazują, że wpływ elektrowni wiatrowych na ptaki zależy od zastosowanego typu urządzeń, ich wysokości, liczby, ustawienia względem siebie, ale w największym stopniu uzależniony jest od wyboru lokalizacji inwestycji.

Farmy wiatrowe są obiektami infrastruktury, które oddziałują na elementy przyrody ożywionej oraz krajobraz, niezależnie od stopnia jego przekształcenia wskutek działalności człowieka. Na terenie parku krajobrazowego i obszarze chronionego krajobrazu dopuszczalna jest realizacja inwestycji mogącej potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (o mocy mniejszej niż 100 MW i wysokości większej niż 30m), jeżeli procedury oceny oddziaływania na środowisko wykazały brak niekorzystnego wpływu na przyrodę. Z powyższego wynika bezwzględny zakaz realizacji na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu przedsięwzięć zawsze mogących znacząco oddziaływać na środowisko (elektrowni wiatrowych o mocy nie mniejszej niż 100 MW). Dodatkowo wymagane jest zachowanie minimalnego bufora od obszarów ostoi. W zaleceniach dla inwestorów proponowana jest 10-kilometrowa strefa ochronna od obszarów wrażliwych (*Ocena ryzyka środowiskowego przy realizacji inwestycji w energetyce wiatrowej. Przewodnik dla inwestorów. Polska Izba Gospodarcza Energii Odnawialnej*). Na obszarach, gdzie energetyka wiatrowa zaczęła się rozwijać wcześniej niż w województwie lubelskim, obecnie stosowana jest 5-kilometrowa strefa ochronna od ostoi ptasich i ostoi siedliskowych chroniących nietoperze. Możliwość zmniejszenia jej do 4 km uzależniona została od pozytywnych wyników monitoringu przyrodniczego. W stosunku do ostoi chroniących nietoperze wymagana jest wcześniej wspomniana ochrona z 5-kilometrową strefą buforową. Dodatkowo, zgodnie z ogólnymi zasadami określonymi w *Tymczasowych wytycznych dotyczących oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na nietoperze (na rok 2009)*, wskazuje się do wykluczenia z lokalizacji elektrowni wiatrowych wnętrza lasów i większych zadrzewień oraz strefę w odległości 200 m od ich granic, a także bezpośrednie sąsiedztwo alei i szpalerów drzew.

Ryc.3. Kwalifikacja terenów dla rozwoju energetyki wiatrowej według BPP Lublin, 2009

1–obszary proponowane do rozwoju energetyki wiatrowej, 2–obszary możliwe do rozwoju z ograniczeniami w zakresie skali inwestycji, 3–obszary z istotnymi ograniczeniami realizacji inwestycji, 4–obszary wykluczone z realizacji inwestycji

Biogazownia rolnicza jest instalacją urządzeń, w której rozkład beztlenowy materii organicznej, będącym naturalnym procesem zachodzącym w środowisku

jest w maksymalnie możliwym stopniu zintensyfikowany i w pełni kontrolowany. Najnowsze rozwiązania techniczne, rozwijane przez kilkadziesiąt lat głównie na zachodzie Europy, spowodowały, iż negatywne oddziaływanie biogazowni rolniczej na środowisko w znacznym stopniu zostało ograniczone.

Proces produkcji biogazu wykorzystuje naturalne zjawiska zachodzące w środowisku, dlatego też biogazownia nie wytwarza innych substancji niż te, które w środowisku naturalnym występują powszechnie. Jednakże zintensyfikowana fermentacja beztlenowa biomasy niesie ze sobą uciążliwość zapachową. Rozwiązaniem tego problemu jest zastosowywanie zamkniętego systemu procesu fermentacji, w wyniku, którego następuje znaczny spadek emisji niepożądanych zapachów. Bardzo trudny w eliminacji jest natomiast zapach występujący okresowo podczas załadunku biomasy do dozowników komór fermentacyjnych. Przyjmowane rozwiązania techniczne rozładunku ograniczają w pewnym stopniu emisję zapachów powodując, iż nie są one odczuwalne poza terenem biogazowni. Dla surowców tłoczonych rurociągami uciążliwość ta nie występuje, bowiem czynność rozładunku biomasy nie występuje. Kolejnym aspektem wymagającym właściwego rozwiązania ograniczającego uciążliwość zapachowe jest właściwe rozwiązanie transportu i składowania odpadów pofermentacyjnych. Zaznaczyć jednak należy, iż przy właściwie wykonanym procesie fermentacji odpady nie powinny generować uciążliwych zapachów, a czynności i zalecenia głównie lokalizacyjne z dala od siedlisk ludzkich i z uwzględnieniem dominujących kierunków wiatrów mają znaczenie przede wszystkim zapobiegawcze.

W celu zabezpieczenia przed ewentualnymi negatywnymi skutkami emisji zapachów, również w przypadku awarii instalacji, jest taka lokalizacja biogazowni i otwartych zbiorników na odpady pofermentacyjne, aby ich bezpośrednim sąsiedztwem nie była zabudowa mieszkaniowa, ani inna wrażliwa na uciążliwości zapachowe. Uznać należy iż, odległości rzędu 200 - 300 m są w pełni wystarczające. Największym zagrożeniem przy produkcji biomasy jest zmiana sposobu uprawy ziemi z ekstensywnego do intensywnej produkcji, przeważnie wielkoobszarowej. Może to prowadzić do ograniczenia lub utraty różnorodności biologicznej tych obszarów.

Modernizacja dróg i ciągów komunikacyjnych; Budowa i modernizacja dróg powiatowych i gminnych

W projekcie Programu POŚ znalazły się inwestycje drogowe, głównie gminne przewidziane do realizacji przede wszystkim w innych dokumentach (strategie rozwoju gmin). Obiekty drogowe nie są inwestycjami, które bezpośrednio związane są z ochroną środowiska. Jednakże przyczyniają się one istotnie do rozwoju społeczności lokalnych oraz lepszej łączności komunikacyjnej z innymi terenami. Należy założyć, że drogi samochodowe będą powstawały. Powinny być modernizowane drogi istniejące. Działania tego typu przyczyniają się do zwiększenia płynności ruchu, obniżenia hałasu (lepsza nawierzchnia), odpowiedniego odprowadzania ścieków drogowych (budowa kanalizacji ulicznej) zawierających węglowodory i/lub związki soli. Dobrze funkcjonujący układ drogowy umożliwia lepszą organizację odbioru odpadów komunalnych od mieszkańców.

Z drugiej strony budowa dróg trwale likwiduje powierzchnię czynną biologicznie (szybszy spływ wód, ograniczona infiltracja), pokrywą glebową, wpływa na zmiany rzeźby terenu i przemiany krajobrazowe. Są to oddziaływania trwałe i praktycznie nieodwracalne. Drogi mogą stanowić bariery ekologiczne dla fauny, w szczególności w sytuacji, gdy wzdłuż dróg rozwija się intensywnie osadnictwo. Obiekty drogowe stanowią zazwyczaj liniowe źródło zanieczyszczeń wód.

Odpowiednie projektowanie (uwzględnianie przejść dla różnych gatunków fauny) i realizacja obiektów drogowych (właściwa lokalizacja) mogą złagodzić negatywne konsekwencje wynikające z ich funkcjonowania.

Wykazane w projekcie POŚ inwestycje drogowe dotyczą głównie ich modernizacji, a nie nowego przebiegu.

6.3. Oddziaływania transgraniczne

Z uwagi na zakres projektowanych zadań inwestycyjnych mających charakter lokalny jak i przyjętych celów wyklucza się możliwość powstawania oddziaływań o charakterze transgranicznym

6.4. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, w tym na obszar Natura 2000

Projekt *Programu* nie zawiera celów i zadań, które stanowiłyby w sposób oczywisty zagrożenie dla środowiska, a w szczególności obszarów chronionych, w tym Natura 2000. Projekt nie zwiera działań lub rozwiązań alternatywnych kompensujących negatywne oddziaływanie na środowisko zamierzonych celów i zadań, z uwagi na konkretność zamierzeń inwestycyjnych. Zarówno przyjęte cele jak i zamierzenia inwestycyjne nie będą powodować negatywnych oddziaływań na środowisko, dlatego też nie zachodzi potrzeba konieczności kompensacji przyrodniczej skutków tych zamierzeń. Co więcej, większość planowanych zadań ma zdecydowanie oddziaływanie pozytywne na środowisko przyrodnicze, życie ludzi oraz zachowanie cennych obiektów dziedzictwa narodowego. Niepewność stanowią jedynie działania związane ochroną przed powodzią – dotyczy to w szczególności doliny Wisły i ujściowego odcinka Wieprza. Działania w ramach „Koncepcji programowo-przestrzennej. Rozbudowa i budowa urządzeń przeciwpowodziowych doliny Stężyckiej (z uwzględnieniem prawostronnego wału wstecznego rz. Wieprz w Dęblinie)” mogą powodować negatywne oddziaływania na środowisko. Koncepcja zakłada 3 warianty realizacji inwestycji poddane procesowi konsultacji społecznych i uzgodnień oraz procedurze ocen oddziaływania na środowisko.

7. MONITORING PROGRAMU

Zakłada się, że monitoring *Programu* będzie oparty o zestawy wskaźników towarzyszących założonym celom i działaniom. Źródłem pozyskania danych wskaźnikowych będą głównie ogólnodostępne statystyki publiczne, natomiast część danych do analizy ma być pozyskiwana na poziomie konkretnych projektów. Ogółem wydzielono 18 wskaźników.

W proponowanym zestawieniu wskaźników nie zawarto ich wartości dla okresu wyjściowego. Prawdopodobnie tego typu dane pojawią się z chwilą publikacji informacji statystycznych za 2009 rok. Co dwa lata sporządzane są także dokumenty z realizacji Programu tzn.: Raport z realizacji Programu ochrony środowiska.

8. WNIOSKI I REKOMENDACJE

W wyniku analiz prowadzonych w ramach prognozy, należy dokonać niewielkich korekt w projekcie Programu Ochrony Środowiska. W ramach celu „Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej powiatu” dodany zostanie kierunek działania „Funkcjonowanie obszarów Natura 2000 w oparciu o plany ich ochrony”. Uzupełniony będzie także harmonogram przedsięwzięć w obszarze „Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody” o zadanie „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych”.

Zmiany polegają także na rezygnacji z działania pierwotnie przewidzianego w projekcie POŚ „Opracowaniu koncepcji budowy zbiornika wodnego na rzece Wieprz”. Na rezygnację zdecydowano się ze względu na odległy horyzont czasowy planowanego przedsięwzięcia, a także możliwość wystąpienia niekorzystnych oddziaływań związanych z jego lokalizacją (na podstawie Prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu POŚ i PGO dla miasta Dęblin).

1) Spójność z dokumentami strategicznymi szczebla wojewódzkiego i lokalnego

Projekt Programu ochrony środowiska dla powiatu ryckiego jest zgodny z Programem ochrony środowiska dla województwa lubelskiego. Ponadto cele i działania projektowanego dokumentu są zbieżne ze Strategią Rozwoju Lokalnego Powiatu Ryckiego.

2) Pozytywne aspekty wdrożenia POŚ

W projekcie POŚ przeważają pozytywne aspekty (przyrodnicze, społeczne i ekonomiczne) związane z jego realizacją. Najistotniejsze działania zmierzające bezpośrednio do poprawy stanu środowiska przyrodniczego zgrupowane są w działaniach:

- budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków i rozbudowa sieci kanalizacyjnych (ograniczenie ładunku zanieczyszczeń, głównie biogenych odprowadzanych do rzek oraz ograniczenie zanieczyszczenia wód podziemnych ze źródeł punktowych),
- wzmacnianie lokalnego systemu ekologicznego powiatu i jego powiązań z obszarami sąsiednimi, a w szczególności zapewnienie drożności korytarza ekologicznego dolin: Wisły i Wieprza,
- oszczędne korzystanie z zasobów środowiska - energia, woda, gleby, kopaliny), w tym racjonalne gospodarowanie przestrzenią geograficzną (wprowadzenie zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego),
- podnoszenie poziomu wiedzy ogólnej i specjalistycznej mieszkańców powiatu oraz wzmacnianiu świadomości ekologicznej społeczności lokalnej,

- wzmacnianie systemu zarządzania środowiskiem.

3) Kluczowe negatywne oddziaływania na środowisko i sposoby ich minimalizacji

Analiza zapisów macierzy oddziaływań (tab.14) oraz ich charakterystyki (tab.15) prowadzi do wniosku, że najistotniejsze potencjalne oddziaływania negatywne lub sytuacje konfliktowe oraz charakter potencjalnych oddziaływań, który nie jest jednoznaczny lub niemożliwy do ustalenia, mogą być związane z realizacją następujących zadań:

- Budowa oraz bieżąca kontrola systemu obiektów urządzeń zabezpieczających przed powodzią; Koncepcja programowo-przestrzenna. Rozbudowa i budowa urządzeń przeciwpowodziowych doliny Stężyckiej (z uwzględnieniem prawostronnego wału wstecznego rz. Wieprz w Dęblinie);
- Polder Stężycko-Maciejowicki z budowlami odwadniającymi i użytkowymi z pompownią w Prażmowie i służą w Młynkach
- Bieżąca konserwacja urządzeń melioracyjnych i cieków wodnych oraz konserwacja urządzeń i budowli wodnych służących do gromadzenia i odprowadzania wód; Systemy melioracyjne w gminie Stężyca; Utrzymanie w dobrym stanie urządzeń melioracyjnych, rowów, zastawek i przepustów;

Dla części zadań charakter potencjalnych oddziaływań negatywnych nie jest jednoznaczny, niemożliwy do określenia lub mogący nastąpić w ściśle określonych warunkach. Zaliczono do nich:

- Starorzecze Wisły – aktywna rekreacja w Stężycy,
- Zalesienia gruntów prywatnych (w tym gruntów nieużytkowanych rolniczo i gruntów ornych),
- Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach 15-100 tys. RLM w zlewni Wieprza i Wisły; Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w pozostałych gminach zlewni Wieprza i Wisły,
- Modernizacja obwałowań rzek wraz z urządzeniami hydrotechnicznymi, usuwanie skutków powodzi (Okrzejka); Urządzenia hydrotechniczne w gminie Stężyca,
- Budowa i instalacja nośników energii odnawialnej (kolektory słoneczne, pompy ciepła, biogazownie, turbiny wiatrowe, małe elektrownie wodne)
- Modernizacja dróg i ciągów komunikacyjnych; Budowa i modernizacja dróg powiatowych i gminnych

Wymienione powyżej projektowane inwestycje, które mogą znacząco oddziaływać na środowisko, w tym na obszary chronione, powinny podlegać procedurze oceny oddziaływania na środowisko lub być zgodne z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

Prace związane z gospodarką wodną (melioracje, zabezpieczenie przed powodzią) oraz prace dotyczące rozwoju sieci drogowej należy prowadzić przy uwzględnieniu ustawowych wymagań odnoszących się do funkcjonowania obszaru Natura 2000.

4) Oddziaływania transgraniczne

Realizacja Programu nie spowoduje wystąpienia oddziaływań o charakterze transgranicznym

5) Potencjalne znaczące oddziaływania

Potencjalne znaczące oddziaływania, wynikające z realizacji typowych dla POŚ działań, na obszar Natura 2000 i pozostałe tereny chronione nie są spodziewane. Mogą one wystąpić jedynie w przedsięwzięciu „Rozbudowa i budowa urządzeń przeciwpowodziowych doliny Stężyckiej”. Projektowane prace zabezpieczające przed powodzią nie powinny być sprzeczne z celami funkcjonowania wspomnianych wyżej obszarów prawnie chronionych. W celu uzyskania pewności, iż nie wystąpią poważne sytuacje konfliktowe, zadania przewidziane do realizacji w ramach modernizacji i budowy obiektów zabezpieczających przed powodzią powinny przejść przez procedurę oceny oddziaływania na środowisko.

6) Monitoring wdrażania Programu

Sugeruje się wykorzystanie zestawu wskaźników zawartych w projekcie POŚ i PGO do monitorowania efektywności ekologicznej wdrażania tych dokumentów. Odpowiednie raporty powinny być wykonywane w cyklach dwuletnich, natomiast po czterech latach należy także poddać ocenie stopień realizacji celów średniokresowych.

9. STRESZCZENIE

Prognoza została sporządzona do projektu aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla powiatu ryckiego na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017”. Poprzedni dokument o tej nazwie został opracowany w 2004 roku i obejmował lata 2004-2007 z perspektywą na lata 2010-2015. Podstawę formalno-prawną sporządzenia prognozy stanowią ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. Nr 199, poz. 1227 z 2008 r. z późn. zm.). Obowiązek sporządzenia prognozy wynika bezpośrednio z art. 46.1. ustawy z dnia 3 października 2008 r. (dalej ustawa o OOS). Zakres zawartości prognozy określa art. 51 ust. 2 cytowanej ustawy.

Zgodnie z zapisami ustawowymi rolą prognozy jest sprawdzenie czy i w jaki sposób w projekcie „Programu ochrony środowiska dla powiatu ryckiego”, uwzględniono aspekty ochrony środowiska oraz ideę zrównoważonego rozwoju. Ma ona również wykazać czy przyjęte rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko chronią przed powstawaniem konfliktów i zagrożeń oraz w jakim stopniu warunki realizacji celów i działań „Programu ...” mogą oddziaływać na środowisko.

Prognoza uwzględnia ustalenia art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. z późn. zm. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z pismem Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Lublinie (pismo z dnia 2 czerwca 2010 r.; znak: RDOŚ-06-WST V-0713/2-1/10/kw) prognoza powinna zawierać, określać, analizować, oceniać oraz przedstawić zagadnienia zgodnie z art. 51 ust.2 z uwzględnieniem wymogów określonych w art. 52. ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. Nr 199, poz.1227 z późn. zm.). W prognozie oddziaływania na środowisko należy uwzględnić również informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych już przyjętych dokumentów powiązanych z ocenianymi projektami.

Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie w piśmie z dnia 19 maja 2010 r.; znak: DNS-NZ.700/99/2010 wnioskuje o sporządzenie prognozy dla projektów dokumentów w zakresie określonym w art. 51 ust. 2 w/w ustawy o stopniu szczegółowości odpowiednio do specyfiki projektowanych zmian.

Najistotniejszą kwestią do rozstrzygnięcia w analizach prowadzonych w prognozie oddziaływania na środowisko jest identyfikacja i ocena znaczących oddziaływań. Dyrektywa 2001/42/WE w załączniku II zawiera grupy kryteriów służące do określenia znaczenia potencjalnych oddziaływań. Kryteria te należą do następujących grup:

- I) Charakterystyka planów lub programów ze wskazaniem ich roli w rozwiązywaniu problemów ochrony środowiska i realizowaniem idei zrównoważonego rozwoju,
- II) Charakterystyka oddziaływań oraz obszaru potencjalnie zagrożonego w wyniku realizacji projektowanego planu lub programu.

Wyliczone wyżej grupy kryteriów zostały wykorzystane w prognozie do identyfikacji a następnie scharakteryzowania oddziaływań określanych mianem znaczących. Wstępna analiza porównawcza pozwoliła na wyłonienie zapisów, które potencjalnie mogą w istotny sposób oddziaływać na sferę społeczno-gospodarczą oraz przyrodniczą. Następnie zidentyfikowane zagadnienia zostały szczegółowiej scharakteryzowane pod kątem oddziaływania na poszczególne elementy środowiska oraz pod względem możliwości zastosowania środków minimalizujących ich spodziewany negatywny wpływ.

Sformułowane cele średniookresowe do 2017 roku oraz kierunki działań na lata 2010-2013 w powiatowym programie ochrony środowiska wynikają z uwarunkowań zewnętrznych przedstawionych na szczeblu państwowym (m.in. „Polityka ekologiczna Państwa”) i wojewódzkim (m.in. Program ochrony środowiska dla woj. lubelskiego”), ale także z działań wewnętrznych wynikających z zmierzeń rozwojowych (m.in. „Strategia Rozwoju Lokalnego Powiatu Ryckiego na lata 2009-2015”) i przestrzennych.

W projekcie POŚ wyróżniono cztery obszary priorytetowe oraz cele prowadzące do ich realizacji:

1. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody

1.1. Ochrona przyrody i krajobrazu:

cel: zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej powiatu

1.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów:

cel: zwiększenie lesistości powiatu (28,1% w 2020 r.) i rozwijanie zrównoważonej gospodarki leśnej,

1.3. Ochrona gleb:

cel: przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych przez czynniki antropogeniczne oraz zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych

1.4. Ochrona zasobów kopalin:

cel: optymalizacja wykorzystania zasobów kopalin oraz ograniczenie presji wywieranej na środowisko w trakcie ich eksploatacji

2. Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

2.1. Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa:

cel: osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód powierzchniowych i podziemnych

2.2. Jakość powietrza atmosferycznego:

cel: utrzymanie norm czystości powietrza atmosferycznego oraz ograniczenie tzw. „niskiej emisji”.

2.3. Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych oraz poważne awarie:

cel: zmniejszenie narażenia mieszkańców powiatu na ponadnormatywny hałas i kontrola oddziaływania pól elektromagnetycznych

Ograniczenie skutków wystąpienia poważnych awarii

3. Zarządzanie środowiskiem:

cel: doskonalenie systemu zarządzania środowiskiem

4. Edukacja ekologiczna społeczeństwa:

cel: kształtowanie postaw proekologicznych mieszkańców powiatu ryckiego

Na podstawie diagnozy stanu środowiska w powiecie ryckim oraz dotychczas zrealizowanych przedsięwzięć w sferze ekologicznej wynika, że priorytetowe działania inwestycyjne i pozainwestycyjne, w najbliższych latach będą skoncentrowane na:

- wyposażeniu terenów zurbanizowanych powiatu w system kanalizacji sanitarnej oraz zapewnieniu oczyszczania wytwarzanych ścieków komunalnych i zagospodarowania osadów ściekowych,
- wprowadzeniu nowoczesnego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi i gospodarczymi,
- wzbogacaniu i wzmacnianiu systemu ekologicznego powiatu i jego powiązań z obszarami sąsiednimi (w szczególności chodzi o łączność z korytarzami ekologicznym dolin: Wisły i Wieprza),
- oszczędnym korzystaniu z zasobów środowiska (energia, woda, gleby, kopaliny, itd.), w tym racjonalnym gospodarowaniu przestrzenią geograficzną,
- ograniczeniu narażenia mieszkańców powiatu na hałas komunikacyjny,
- podnoszeniu poziomu wiedzy ogólnej i specjalistycznej mieszkańców powiatu oraz wzmacnianiu świadomości ekologicznej społeczności lokalnej.

Brak realizacji Programu może potęgować niekorzystne tendencje w środowisku, w tym:

- pogorszenie czystości wód powierzchniowych i podziemnych (cel: osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód powierzchniowych i podziemnych),
- zwiększoną emisję gazów cieplarnianych i zwiększone zużycie surowców energetycznych (powietrze atmosferyczne i odnawialne źródła energii),
- dalsze zaśmiecanie środowiska, degradacja krajobrazu, ujemny wpływ na wody powierzchniowe i podziemne (gospodarka odpadami),
- pogorszenie walorów krajobrazowych, a tym samym konkurencyjności terenów turystyczno-wypoczynkowych (cel: zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej powiatu),
- zaniechanie rekultywacji terenów powyrobiskowych (ochrona powierzchni ziemi),
- niedostateczną edukację ekologiczną (cel: kształtowanie postaw proekologicznych mieszkańców powiatu ryckiego).

Zaproponowano spójny z POŚ dla woj. lubelskiego system działań proekologicznych wzajemnie się uzupełniających. Brak jego realizacji lub realizacja fragmentaryczna spowoduje, że założone cele na poziomie powiatu nie będą osiągnięte, a przez co spowodują trudności w osiągnięciu zamierzonych celów na poziomie wojewódzkim i krajowym.

Do najważniejszych celów średniookresowych przyjętych w „Polityce ekologicznej Państwa” a wyznaczonych dla powiatu ryckiego w Programie ochrony środowiska i, którego osiągnięcie będzie trudne w przypadku braku realizacji Programu należy:

Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa:

cel do roku 2015 – osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód powierzchniowych i podziemnych:

Kierunki działań konieczne do realizacji celu:

- realizacja zapisów „Aktualizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych 2009” – szczególnie dotyczy to aglomeracji: Ryki (50 000 RLM) i Dęblin (23325 RLM obejmująca miasto Dęblin i Stężycę),
- budowa i rozbudowa (modernizacja) oczyszczalni ścieków komunalnych i przemysłowych,
- budowa i rozbudowa systemów odprowadzania ścieków komunalnych.

Do końca 2015 r. należy zapewnić 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych w aglomeracjach ujętych w „Aktualizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych 2009” (listopad 2009 r.), szczególnie w aglomeracjach priorytetowych dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego ujętych w zał. 1 do „Aktualizacji...”. Do końca 2010 roku należy zapewnić aglomeracjom powyżej 15000 RLM system zbiorowego odprowadzenia ścieków komunalnych (Ryki, Dęblin).

Zagrożenia w kierunkach i celach ochrony przyrody są zbieżne z dokumentami krajowymi i wojewódzkimi i są związane z:

- Konfliktem między potrzebami ochrony przyrody a rozwojem infrastruktury, zwłaszcza drogowej,
- Presją zabudowy na terenach o dużych walorach przyrodniczych,
- Brakiem instrumentów prawnych do skutecznej ochrony przyrody poza obszarami chronionymi.

Konieczne jest egzekwowanie wymogów ochrony przyrody w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz rygorystyczne przestrzeganie zasad ochrony środowiska.

Obecnie dużą wagę przywiązuje się do wpływu i oddziaływania planowanych przedsięwzięć, szczególnie inwestycyjnych na obszary Natura 2000.

Dla obszarów Natura 2000 nie opracowano dotychczas planów ich ochrony.

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu „Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015”. Projekt „Programu...” przewiduje listę przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2008-2015, które mogą oddziaływać na środowisko. Wykazane w *Programie* przedsięwzięcia charakteryzują się ograniczonym terytorialnie oddziaływaniem na środowisko, głównie lokalnym. Ich oddziaływanie będzie skutkowało poprawą stanu środowiska na danym terenie.

Działania potencjalnie konfliktowe zostały następnie poddane bardziej szczegółowej analizie z wykorzystaniem metody macierzowej. Uwzględniono także stosowne wskazania Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska co do możliwości wystąpienia potencjalnych oddziaływań negatywnych. Ogółem do wnikliwych analiz zakwalifikowano ogółem 15 działań, które podzielono na 9 kierunków działań z uwagi na podobny charakter zamierzeń inwestycyjnych.

Należy podkreślić, iż jest to prognoza ostrzegawcza – opisane oddziaływania mogą nie ujawnić się w rzeczywistości. Zaprezentowana analiza ma za zadanie wskazanie najważniejszych pól konfliktowych i ewentualnych problemów dotyczących realizacji *Programu*. Odpowiednie planowanie i projektowanie, przy uwzględnieniu obowiązujących wymogów i standardów z zakresu ochrony środowiska i planowania przestrzennego powinno znacząco ograniczyć prawdopodobieństwo wystąpienia sytuacji konfliktowych.

W projekcie POŚ przeważają pozytywne aspekty (przyrodnicze, społeczne i ekonomiczne) związane z jego realizacją. Najistotniejsze działania zmierzające bezpośrednio do poprawy stanu środowiska przyrodniczego zgrupowane są w działaniach:

- budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków i rozbudowa sieci kanalizacyjnych (ograniczenie ładunku zanieczyszczeń, głównie biogenych odprowadzanych do rzek oraz ograniczenie zanieczyszczenia wód podziemnych ze źródeł punktowych),
- wzmacnianie lokalnego systemu ekologicznego powiatu i jego powiązań z obszarami sąsiednimi, a w szczególności zapewnienie drożności korytarza ekologicznego dolin: Wisły i Wieprza,

- oszczędne korzystanie z zasobów środowiska - energia, woda, gleby, kopaliny), w tym racjonalne gospodarowanie przestrzenią geograficzną (wprowadzenie zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego),
- podnoszenie poziomu wiedzy ogólnej i specjalistycznej mieszkańców powiatu oraz wzmacnianiu świadomości ekologicznej społeczności lokalnej,
- wzmacnianie systemu zarządzania środowiskiem.

Generalnie najistotniejsze potencjalne sytuacje konfliktowe związane są z trwałymi przekształceniami terenu na cele budowlane, przeciwpowodziowe, komunikacyjne i turystyczno-rekreacyjne. Zazwyczaj inwestycje tego typu mają trwałe i nieodwracalny charakter a ich wpływ ujawnia się z jednej strony natychmiastowo (w fazie budowy – zmiany użytkowania i funkcji terenu, krajobrazu), z drugiej zaś w sposób długotrwały (funkcjonowanie – zmiany struktury ekologicznej). W tym kontekście szczególną uwagę należy zwrócić na inwestycje realizowane w obrębie oraz w sąsiedztwie istniejących obszarów chronionych. Odpowiednie planowanie, projektowanie techniczne oraz realizacja zadań budowlanych może wyeliminować znaczące negatywne skutki. Należy podkreślić, że charakter oddziaływań negatywnych jest ściśle związany z wielkością zadania inwestycyjnego (powierzchnia zajmowanego terenu), jego parametrami (inwestycja punktowa lub liniowa, zapotrzebowanie na energię, wodę i surowce; wielkość emisji substancji i energii) oraz lokalizacją. Z tych względów dla projektów inwestycyjnych mogących znacząco negatywnie wpływać na obszary cenne i wrażliwe ekologicznie należy formalnie rozważyć konieczność przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko, ze zmianami z dnia 10 maja 2005 r. i z dnia 21 sierpnia 2007 r. (Dz. U. Nr 257, poz. 2573 z późn. zm.) określa rodzaje przedsięwzięć, które mogą wymagać sporządzenia w/w raportu. Spośród zamierzeń zawartych w POŚ i PGO tylko nieliczna grupa może wymagać sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko. Zaliczyć do nich można:

- urządzenia przeciwpowodziowe, z wyłączeniem ich konserwacji i przebudowy,
- urządzenia lub zespoły urządzeń umożliwiające pobór wód podziemnych lub sztuczne systemy zasilania wód podziemnych, niewymienione w § 2 ust.1 pkt. 35, o zdolności poboru wody nie niższej niż 10 m³/h,
- instalacje do oczyszczania ścieków, niewymienione w § 2 ust.1 pkt. 38 przewidziane do obsługi nie mniej niż 400 równoważnych mieszkańców,
- drogi publiczne o powierzchni utwardzonej nie wymienione w § 2 ust.1 pkt. 29 i 30 o długości nie mniejszej niż 1 km,
- gospodarowanie wodą w rolnictwie, w tym melioracje, na obszarze nie mniejszym niż 20 ha, z wyłączeniem urządzeń wymienionych w pkt. 63 oraz stawów rybnych,

- zalesienia o powierzchni powyżej 20 ha lub wylesienia terenów o powierzchni nie mniejszej niż 1 ha, mające na celu zmianę sposobu użytkowania.

Analiza zapisów macierzy oddziaływań oraz ich charakterystyki prowadzi do wniosku, że potencjalne oddziaływania negatywne lub sytuacje konfliktowe mogą być związane z realizacją następujących zadań:

- Budowa oraz bieżąca kontrola systemu obiektów urządzeń zabezpieczających przed powodzią; Koncepcja programowo-przestrzenna. Rozbudowa i budowa urządzeń przeciwpowodziowych doliny Stężyckiej (z uwzględnieniem prawostronnego wału wstecznego rz. Wieprz w Dęblinie);
- Polder Stężycko-Maciejowicki z budowlami odwadniającymi i użytkowymi z pompownią w Prażmowie i służą w Młynkach
- Bieżąca konserwacja urządzeń melioracyjnych i cieków wodnych oraz konserwacja urządzeń i budowli wodnych służących do gromadzenia i odprowadzania wód; Systemy melioracyjne w gminie Stężyca; Utrzymanie w dobrym stanie urządzeń melioracyjnych, rowów, zastawek i przepustów;

Dla części zadań charakter potencjalnych oddziaływań negatywnych nie jest jednoznaczny, niemożliwy do określenia lub mogący nastąpić w ściśle określonych warunkach. Zaliczono do nich:

- Starorzecze Wisły – aktywna rekreacja w Stężycy,
- Zalesienia gruntów prywatnych (w tym gruntów nieużytkowanych rolniczo i gruntów ornych),
- Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach 15-100 tys. RLM w zlewni Wieprza i Wisły; Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w pozostałych gminach zlewni Wieprza i Wisły,
- Modernizacja obwałowań rzek wraz z urządzeniami hydrotechnicznymi, usuwanie skutków powodzi (Okrzejka); Urządzenia hydrotechniczne w gminie Stężyca,
- Budowa i instalacja nośników energii odnawialnej (kolektory słoneczne, pompy ciepła, biogazownie, turbiny wiatrowe, małe elektrownie wodne)
- Modernizacja dróg i ciągów komunikacyjnych; Budowa i modernizacja dróg powiatowych i gminnych

Wymienione powyżej projektowane inwestycje, które mogą znacząco oddziaływać na środowisko, w tym na obszary chronione, powinny podlegać procedurze oceny oddziaływania na środowisko lub być zgodne z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Wskazano możliwości ograniczania negatywnych oddziaływań na środowisko.

Z uwagi na zakres projektowanych zadań inwestycyjnych mających charakter lokalny jak i przyjętych celów wyklucza się możliwość powstawania oddziaływań o charakterze transgranicznym

Zakłada się, że monitoring *Programu* będzie oparty o zestawy wskaźników towarzyszących założonym celom i działaniom. Źródłem pozyskania danych wskaźnikowych będą głównie ogólnodostępne statystyki publiczne, natomiast część

danych do analizy ma być pozyskiwana na poziomie konkretnych projektów. Ogółem wydzielono 18 wskaźników.

Projekt *Programu* nie zawiera celów i zadań, które stanowiłyby w sposób oczywisty zagrożenie dla środowiska, a w szczególności obszarów chronionych, w tym Natura 2000. Projekt nie zwiera działań lub rozwiązań kompensujących negatywne oddziaływanie na środowisko zamierzonych celów i zadań, z uwagi na konkretność zamierzeń inwestycyjnych. Niepewność stanowią jedynie działania związane ochroną przed powodzią – dotyczy to w szczególności doliny Wisły i ujściowego odcinka Wieprza. Działania w ramach „Koncepcji programowo-przestrzenna. Rozbudowa i budowa urządzeń przeciwpowodziowych doliny Stężyckiej (z uwzględnieniem prawostronnego wału wstecznego rz. Wieprz w Dęblinie)” mogą powodować negatywne oddziaływania na środowisko. Koncepcja zakłada 3 warianty realizacji inwestycji poddane procesowi konsultacji społecznych i uzgodnień oraz procedurze ocen oddziaływania na środowisko.

W wyniku analiz prowadzonych w ramach prognozy, należy dokonać niewielkich korekt w projekcie Programu Ochrony Środowiska. W ramach celu „Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej powiatu” dodany zostanie kierunek działania „Funkcjonowanie obszarów Natura 2000 w oparciu o plany ich ochrony”. Uzupelniony będzie także harmonogram przedsięwzięć w obszarze „Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody” o zadanie „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych”.

Zmiany polegają także na rezygnacji z działania pierwotnie przewidzianego w projekcie POŚ „Opracowaniu koncepcji budowy zbiornika wodnego na rzece Wieprz”. Na rezygnację zdecydowano się ze względu na odległy horyzont czasowy planowanego przedsięwzięcia, a także możliwość wystąpienia niekorzystnych oddziaływań związanych z jego lokalizacją (na podstawie Prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu POŚ i PGO dla miasta Dęblin).

10. SPIS WYKORZYSTANYCH MATERIAŁÓW

Prognozy i przewodniki

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Projektu ustaleń Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020, Lublin czerwiec 2005, aktualizacja 2009,

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013; Lublin 2006,

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Projektu Programu Rozwoju i Rewitalizacji Miast dla Województwa Lubelskiego; Lublin, 2006,

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2007-2011, Lublin 2008,

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Rozwoju Alternatywnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego z 2008 r.,

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami dla gminy Ryki na lata 2010-2013 z perspektywą do 2017 r., Ryki 2010,

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami dla miasta Dęblin lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017, Dęblin 2010.

Krajowe i regionalne dokumenty programowe i źródła danych

Minister Środowiska, 2008: Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016

Biuro Planowania Przestrzennego w Lublinie, 2002: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, Lublin.

Biuro Planowania Przestrzennego w Lublinie, 2007: Studium przestrzenne lokalizacji i możliwości rozwoju Regionalnych Stref Przedsiębiorczości w województwie lubelskim, cz. I, Diagnoza stanu istniejącego i uwarunkowania rozwoju; Lublin.

GUS, Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl).

Urząd Statystyczny w Lublinie, 2008a: Infrastruktura komunalna w województwie lubelskim w latach 2004-2007. Lublin.

Urząd Statystyczny w Lublinie, 2008b: Rocznik Statystyczny Województwa Lubelskiego. Lublin.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ) w Lublinie. Raporty o stanie środowiska województwa lubelskiego 2000-2007.

Zarząd Województwa Lubelskiego, 2005: Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020, Lublin (aktualizacja z 2009 roku).

Zarząd Województwa Lubelskiego, 2007: Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013, Lublin.

Zarząd Województwa Lubelskiego, 2008: Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015. Lublin.

Zarząd Województwa Lubelskiego, 2008: Plan Gospodarki Odpadami Województwa Lubelskiego 2011. Lublin.